

Datum	Onderwerp
21 januari 2025	Raadsinformatiebrief samenvoegen basisteams politie Gelderland-Midden

Geachte gemeenteraad,

Inleiding

In de afgelopen maanden is er een bestuurlijke verkenning geweest naar aanleiding van de hernieuwde sterkteverdeling binnen de politie Gelderland-Midden die begin 2024 is vastgesteld. Het doel van deze verkenning was te onderzoeken welke organisatorische inrichting voor de basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid het beste aansluit bij de beschikbaarheid van politiecapaciteit. Met deze brief informeren wij u over de uitkomst van dit proces.

Kernboodschap

Aanleiding

Begin 2024 is er samen met het meerjarenbeleidsplan Politie Oost-Nederland ook de nieuwe sterkteverdeling in het district Gelderland-Midden vastgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat basisteams over de benodigde robuustheid beschikken om 24/7 de meest voorkomende basispolitietaken zelfstandig uit te voeren. Daarnaast moeten ze de benodigde specialistische kennis en vaardigheden voor de maatschappelijke opgaven effectief organiseren. Een aantal basisteams voldoet niet (meer) aan dat uitgangspunt. Onze basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid voldoen nog wel aan het uitgangspunt, maar zitten dicht tegen de ondergrens aan. De organisatorische inrichting van de basisteams is geen bevoegdheid van het bevoegd gezag. De betreffende burgemeesters van deze basisteams hebben verzocht eerst een bestuurlijke verkenning uit te voeren hoe onze basisteams toekomstbestendig kunnen worden ingericht.

Proces van de bestuurlijke verkenning

Onder leiding van Asje van Dijk (o.a. voormalig burgemeester Barneveld) als onafhankelijk verkenner zijn er verschillende sessies geweest met de betrokken burgemeesters van de gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Renkum en Wageningen, de politie en het openbaar ministerie. In deze sessies zijn de voor- en nadelen van verschillende alternatieven voor de toekomstige organisatorische inrichting van beide basisteams grondig besproken. De politie heeft een voorstel gedaan voor een nieuwe organisatorische inrichting, waarbij de burgemeesters vanuit

Behandeld door

S. Danen
s.danen@renkum.nl

Verzenddatum van deze brief
22 januari 2025

Ons kenmerk
2025-000914

Bijlagen
3

hun rol als bevoegd gezag duidelijke randvoorwaarden hebben ingebracht waaronder ze positief zouden kunnen staan tegenover de voorgestelde gewijzigde organisatorische inrichting. Dit proces resulteerde uiteindelijk in een rapport, bijlage 1, waarin het voornemen voor de nieuwe organisatorische inrichting is vastgelegd. De harde randvoorwaarden die in de verkenning zijn geëist door de burgemeesters, zijn gekoppeld aan dit voornemen en komen terug in het rapport.

Tijdens de bestuurlijke verkenning is voornamelijk het voorstel om de twee basisteams samen te voegen uitgebreid besproken. De vier burgemeesters en het openbaar ministerie hebben begrip getoond voor de situatie waarin de politie zich momenteel bevindt, gelet op de landelijke schaarste van personeel (beperkte instroom vanuit de opleiding en hogere uitstroom door pensioen). Ook hebben ze begrip voor de moeilijke beslissing die de politie nu moet nemen met betrekking tot de organisatie-inrichting. De burgemeesters hebben in eerste instantie hun zorgen uitgesproken over het voornemen tot schaalvergroting. Schaalvergroting leidt niet altijd tot een efficiëntere organisatie. Zij erkennen echter wel dat de politie voor de uitdaging staat om haar organisatie efficiënter en effectiever in te richten, zodat zij haar taken in de toekomst optimaal kan blijven uitvoeren. Dit houdt in dat niet alleen de structuur, maar ook de processen binnen het nieuw te vormen basisteam worden herzien. Op deze manier blijft de politie in staat haar maatschappelijke taak in een snel veranderende maatschappij te vervullen, met zorg voor het welzijn van haar personeel.

Uitkomst bestuurlijke verkenning

Na zorgvuldige afwegingen heeft de politie het voornemen uitgesproken om beide basisteams samen te voegen. Dit voornemen is uitgesproken met het oog op het vergroten van de zichtbaarheid van de (wijk)agenten in de wijk, het verbeteren van de opsporing en het versterken van het contextgedreven werk binnen de noodhulp. Het doel is om schaalvoordelen te realiseren, zodat operationele slagkracht wordt vergroot en de politie beter in staat is om wendbaar in te spelen op de dynamiek van de samenleving. De samenvoeging van beide basisteams levert een beoogde capaciteitswinst op van 11,5 fte. Deze capaciteitswinst komt ten goede aan het uitvoerende politiewerk van het nieuw te vormen basisteam.

De uitvoering van het voornemen tot samenvoeging is gebonden aan specifieke bestuurlijke randvoorwaarden. Er is afgesproken dat de beoogde schaalvoordelen daarom dienen bij te dragen aan een verhoogde inzet van wijkagenten in of voor de wijk, een verbeterde kwaliteit en kwantiteit van de opsporing en meer contextgedreven werk binnen de noodhulp. De samenvoeging met niet ten koste gaan van de huidige dienstverlening. Daarom blijven de huidige politiebureaus, openingstijden van bureaus en noodhulpvoertuigen ongewijzigd als gevolg van de samenvoeging. Er zal een evaluatie plaatsvinden op prestatie-indicatoren (o.a. wijkagent in de wijk, verbetering in de opsporing, etc.), monitoren van de meerwaarde Platform Web & Wijk en de realisatie van de capaciteitsbesparing. Ook is afgesproken dat, zoals gebruikelijk, expliciet in de lokale gezagsdriehoek op basisteamniveau over de inzet van politiecapaciteit wordt besloten. Wijzigingen in de genoemde randvoorwaarden kunnen uitsluitend plaatsvinden na unanieme overeenstemming binnen de lokale driehoek, of wanneer er zich districtelijke, regionale of landelijke ontwikkelingen voordoen die afwijken van de huidige situatie en daarom aanpassing vereisen.

Impact op inwoners en ondernemers

Inwoners en ondernemers kunnen, naar verwachting, merken dat de wijkagenten na de samenvoeging meer in de wijk aanwezig zijn. Verder zullen inwoners en ondernemers niet veel verandering ervaren, omdat politiebureaus, openingstijden en de noodhulp ongewijzigd blijven.

Onderwerp

Raadsinformatiebrief samenvoegen basisteams politie Gelderland-Midden

Datum

21 januari 2025

Ons kenmerk

2025-000914

Pagina

2 van 3

Communicatie en vervolg

Op dit moment worden de medewerkers van de politie, gemeenteraden van betreffende gemeenten en de leden van het districtelijk veiligheidsoverleg (DVO) Gelderland-Midden gelijktijdig geïnformeerd over het voornemen om beide basisteams samen te voegen. Na deze eerste stap volgt er een formeel besluitvormingstraject binnen de politieorganisatie. In gezamenlijkheid met medewerkers wordt onderzocht op welke manier de interne processen het beste samengevoegd kunnen worden. De ondernemingsraden van de politie worden hierin actief betrokken. Daarnaast worden er met behulp van medewerkersparticipatie een inrichtingsplan en reorganisatieplan gevormd. Uiteindelijk zal de minister van Justitie en Veiligheid als korpsbeheerder de samenvoeging definitief vaststellen. Pas na het doorlopen van het volledige besluitvormingstraject over de inrichting en de reorganisatie wordt er van start gegaan met de realisatie van de samenvoeging, dit zal na de zomer 2025 gebeuren. De politie voert regie over het samenvoegingstraject van beide basisteams. In de lokale gezagsdriehoek op basisteamniveau wordt periodiek een update gegeven over de stand van zaken van deze veranderopgave.

Hiermee hopen wij u voldoende geïnformeerd te hebben over het voornemen van de politie om de basisteams Veluwe Vallei-Zuid en Rivierenland-West samen te voegen. Voor de besluitvorming binnen de politie staat geen formele weg van zienswijze open. Vanzelfsprekend kunt u als raad wel uw vragen of opmerkingen hebben. Deze kunnen wij delen met de politie.

Bijlagen

1. Op de toekomst voorbereid: opties en voorstel voor een nieuwe organisatorische inrichting van de basisteams
2. Het kleinschaligheidsvraagstuk en uitdagingen voor basisteam Veluwe Vallei-Zuid.
3. Het kleinschaligheidsvraagstuk en uitdagingen voor basisteam Rivierenland-West.

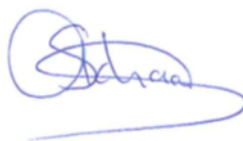
Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN RENKUM
de secretaris,

M.J.J. (Marcel) Wagener

de burgemeester,

A.M.J. (Agnes) Schaap

Onderwerp

Raadsinformatiebrief samenvoegen basisteams politie Gelderland-Midden

Datum

21 januari 2025

Ons kenmerk

2025-000914

Pagina

3 van 3

**Op de toekomst voorbereid:
opties en voornemen voor een
nieuwe organisatorische
inrichting van basisteams**

Colofon

Uitgave:

Politie Gelderland-Midden

Auteurs:

Aart Garssen, Peter van den Berg & Corine Somers

Datum

December 2024

Foto's

Wouter Zaalberg & beeldbank; "ontwerpportaal" Politie Nederland

© Politie, all rights reserved. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie

Inleiding

Sinds 1 januari 2013 kent Nederland een Nationale Politie. Deze hervorming leidde tot de oprichting van robuuste basisteams¹, met als voornaamste doel meer operationele slagkracht creëren en de zichtbaarheid in de wijk vergroten. Wijkagenten vervullen hierbij een sleutelfunctie in de uitvoering van het gebiedsgebonden politiewerk (GGP), waarbij zij probleemgericht, informatie gestuurd en contextgedreven te werk gaan. Sindsdien hebben maatschappelijke ontwikkelingen en de opkomst van nieuwe technologieën een aanzienlijke invloed gehad op de aard en omvang van criminaliteit. Criminaliteit houdt zich in de huidige maatschappij niet meer aan geografische grenzen en heeft steeds vaker een digitaal karakter. Ook het effect van ondermijnende georganiseerde criminaliteit en het groeiende maatschappelijke ongenoegen is zichtbaar in de samenleving. Daarnaast raken de fysieke en digitale leefwerelden steeds meer met elkaar verweven. Tegelijkertijd vraagt deze complexer wordende wereld om steeds meer specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. In het licht van deze veranderende dynamiek is het van essentieel belang dat de politie kan meebewegen met haar omgeving en midden in de diverse samenleving kan blijven staan. Dit vraagt om een politie die stevig maatschappelijk verankerd is, voldoende operationele slagkracht heeft en voldoende wendbaar is.

District Gelderland-Midden

Het district Gelderland-Midden omvat de gemeenten Arnhem, Barneveld, Duiven, Ede, Nijkerk, Doesburg, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. Deze vijftien gemeenten tellen samen circa 715.000 inwoners. Het zorggebied van het district strekt zich uit over het midden van de provincie Gelderland, met Nijkerk als grens aan de noordwestelijke kant en Tolkamer aan de zuidoostelijke. Het zorggebied is niet alleen qua landschapsinrichting gevarieerd. Ook de bevolking en de cultuur kennen een grote verscheidenheid. Van redelijk gesloten (christelijke) gemeenschappen tot multiculturele wijken en bruisende (uitgaans)gebieden in de steden.

Het district bestaat momenteel uit acht basisteams, de districtsrecherche en het flexteam en kent een omvang van ongeveer 850 fte. De huidige samenstelling en inrichting van het district zijn vrijwel identiek gebleven aan het voormalige regiokorps Gelderland-Midden. Dit is het gevolg van bestuurlijke keuzes die tijdens de start van de Nationale Politie zijn gemaakt. In tegenstelling tot de andere vier districten in Oost-Nederland, is in Gelderland-Midden namelijk geen schaalvergroting toegepast. Daarnaast werd destijds in het Districtelijke Veiligheidsoverleg (DVO) Gelderland-Midden eveneens gekozen om af te wijken van de uitkomsten van de gangbare verdeelsystematiek. Op deze wijze werd getracht de kwaliteit van de politiezorg in heel het district te waarborgen en de levensvatbaarheid van alle basisteams te behouden. Hierdoor bestaat het district Gelderland-midden momenteel uit relatief veel basisteams met een kleine omvang. De basisteams in Gelderland-Midden zijn in verhouding kleiner (gemiddelde 92 fte) dan basisteams in andere districten in Oost-Nederland en de Nationale Politie (beiden gemiddeld 120+ fte). Sinds de start van de

¹ De omvang van een basisteam moet zo zijn, dat een basisteam 24/7 de meest voorkomende basispolitietaken zelfstandig kan uitvoeren. Het basisteam dient bovendien 'probleemgericht' te werken, onder meer in lokale netwerken. De omvang van basisteams kan variëren tussen de 60 en 200 fte. Zie Nationale Politie (2012). Inrichtingsplan Nationale Politie

Nationale Politie is de omvang van basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid aanzienlijk afgenomen (-33%). De recente uitkomsten van de sterkteverdeling bij de totstandkoming van het Meerjarenbeleidsplan Politie 2024-2027 schetsen een nieuwe situatie die de noodzaak tot de discussie van de schaalvergroting binnen het district benadrukt. Vier van de acht basisteams beschikken niet langer over de benodigde robuustheid om 24/7 de meest voorkomende basispolitietaken zelfstandig uit te voeren. Daarnaast zijn de benodigde specialistische kennis en vaardigheden voor de maatschappelijke opgaven niet effectief te organiseren. Basisteams Rivierenland-Oost en IJsselwaarden zullen om deze reden gaan samenvoegen. Op verzoek van de burgemeesters van Lingewaard, Overbetuwe, Renkum en Wageningen heeft er een bestuurlijke verkenning plaatsgevonden naar welke organisatorische inrichting het beste aansluit bij de huidige context van uitdagingen in het veiligheidsdomein en beschikbaarheid van capaciteit. Op basis van een gedegen proces kan zo een toekomstbestendige organisatie van de basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei Zuid worden gerealiseerd.

Opbouw notitie

De politie richt zich in deze notitie op de mogelijke oplossingsrichtingen voor de problematiek die zich aftekent in de werkgebieden van basisteam Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid. Vanwege de omvang van beide teams staat een solide lokale verankering in de wijk, daadkracht in de opsporing en wendbaarheid in algemene zin onder druk. Het is onze opdracht om een inrichting te creëren die ervoor zorgt dat teams over voldoende operationele slagkracht beschikken, wendbaar zijn en op een stevige en moderne wijze verbinding hebben met de samenleving. Dit is waar de inwoners van gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Wageningen en Renkum op moeten kunnen bouwen. De notitie begint met een beknopte samenvatting van de deelrapporten met de probleemanalyse van de basisteams. Vervolgens wordt ingegaan op de visie van de politie en in welke richting zij zich wil ontwikkelen om de burger optimaal te kunnen bedienen. Tot slot is aan de hand van gesprekken met het bevoegd gezag, de sectorleiding en teamleidingen een aantal oplossingsrichtingen geschetst. De politie heeft het voornemen voor een nieuwe organisatorische inrichting, waarbij een aantal essentiële randvoorwaarden worden geborgd. Deze notitie draagt bij aan een oplossing die resulteert in een efficiënte, effectieve en toekomstbestendige organisatie van de basispolitiezorg voor beide basisteams en doet recht aan de bestuurlijke verkenning.

Probleemanalyse: het borgen van de noodhulp staat een verbindende politie in de weg

Dit hoofdstuk beschrijft de kern van de deelrapporten die betrekking hebben op de probleemanalyse van de basisteams. Hoewel er positieve ontwikkelingen en succesvolle initiatieven zijn waargenomen, worden er voor de toekomst diverse vraagstukken en uitdagingen voorzien. De gehele politieorganisatie bevindt zich momenteel in een moeilijke fase. De toenemende vraag naar politie-inzet, de complexe eisen die de moderne samenleving aan de politie stelt, en daarmee de voortdurende veranderingen in het politiewerk leggen steeds meer druk op de organisatie. Zo neemt de digitale criminaliteit steeds verder toe, zijn er veel personen met verward gedrag en blijft ondermijning ook een groot aandachtspunt. Daarnaast leidt de extra inzet die nodig is voor demonstraties, evenementen, ME-inzet en bewaken en beveiligen tot vraagstukken rondom inzetbaarheid en inplanbaarheid. Bovendien is de arbeidsmarkt zó krap dat het werven van voldoende nieuwe medewerkers een steeds grotere uitdaging vormt. De hoge (onvoorziene) uitstroom door o.a. vergrijzing, gecombineerd met het feit dat nieuwe collega's via het politieonderwijs startbekwaam worden opgeleid, maakt de situatie extra complex.

In alle politieregio's leidt deze druk op de politiecapaciteit tot knelpunten, al verschilt de precieze problematiek van plek tot plek. Wat overal geldt, is dat (politie)capaciteit per definitie schaars is, waardoor er altijd keuzes gemaakt moeten worden over de inzet van de beschikbare capaciteit. Dit geldt ook voor de basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid. Echter, het vraagstuk rondom de kleinschaligheid, door de sterke daling in de politiesterkte, vormt het belangrijkste obstakel. De deelrapporten vormen een noodkreet en manifest dat het niet meer goed gaat op de basisteams. Specifieke problemen die in de probleemanalyses zijn geïdentificeerd en nader aandacht vragen zijn: a) roosterdruk en de sterke focus op de noodhulp, b) wijkagent onvoldoende in de wijk, en c) opsporingswerk is te veel gericht op heterdaad, incidenten en aangiften. Deze kwesties maken duidelijk dat doorgaan op de huidige voet niet houdbaar is. Niets doen is geen optie voor de burger; er moet beweging komen om de veiligheid te waarborgen en de werkdruk te verlichten.

Incidentafhandeling is door volledige uitnutting van de capaciteit gefixeerd op noodhulp

Burgers in nood krijgen in de regel tijdig, professioneel en betrouwbaar hulp vanuit de basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid. Dit komt doordat het overgrote deel van de politiesterkte in beide basisteams nog steeds wordt ingezet voor de noodhulp. In de gesprekken wordt benadrukt dat de noodhulp de meeste aandacht opeist, ten koste van andere kwesties. Het waarborgen van deze 24/7 politietaak is in kleinere basisteams nog uitdagender, omdat de organisatie van deze beschikbaarheid veel kwetsbaarder is (zie deelrapporten met de probleemanalyses). De focus op het vullen van de roosters voor incidentafhandeling verdringt hiermee de meer inhoudelijke vraagstukken op de basisteams. Door capaciteitsproblemen en roosterdruk wordt vaker een beroep gedaan op wijkagenten en andere specialisten bij de inzet van de incidentafhandeling. Vanwege de onderlinge band, loyaliteit, betrokkenheid en groot verantwoordelijkheidsgevoel zijn deze collega's bereid om in te springen en extra diensten op zich te nemen. Hierdoor blijft de noodhulp geborgd. Daarnaast wordt de noodhulp nog altijd overwegend opgevat als het rijden van meldingen,

waarbij de waan van de dag en een traditionele noodhulprioriëntatie overheersen. Dit reactieve karakter komt het probleemgericht, informatie gestuurd en contextgedreven werken niet ten goede. Kernboodschap van de probleemanalyses is dat de noodhulp vaak inefficiënt en kostbaar is. De noodhulp is hiermee te vergelijken met een dure verzekeringspremie: ze lijden beide onder een gebrek aan risicospreiding. De sterke afname in de formatie (-33%) leidt tot een kleinere groep medewerkers die beschikbaar is om de noodhulproosters te vullen. Dit in combinatie met een lage meldingsdruk, maakt dat de noodhulp inefficiënt georganiseerd is. Hierdoor dreigt het adagium 'prioriteit 1 voor iedereen' om te keren naar 'iedereen is bezig met prioriteit 1' (en dat terwijl het werkelijke aantal prio's 1 zeer beperkt is).

Verbinding met de wijk staat onder druk

De wijkagenten van beide basisteams staan in toenemende mate onder druk. De problematiek in hun werkgebied wordt steeds complexer en vereist steeds meer specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Tegelijkertijd groeit hun afstand tot de wijk door de huidige formatie en bezetting. Uit gesprekken blijkt dat de wijkagenten steeds vaker worden ingezet om de 24/7 noodhulp te kunnen blijven waarborgen. Wijkagenten worden voor de noodhulp ingezet als reguliere collega's worden opgeroepen voor andere taken (ME-inzet, demonstraties, evenementen). Wijkagenten in basisteam Veluwe Vallei-Zuid besteden maar 42 procent van hun tijd aan het werken in of voor de wijk en voor wijkagenten in Rivierenland-West is dat cijfer 68 procent (i.p.v. de streefnorm van 80 procent). De snelle opkomst van digitale en ondermijnende criminaliteit zorgt ervoor dat de politie binnen de basisteams vaak niet over voldoende expertise en capaciteit beschikt om deze effectief aan te pakken. Er is daardoor een groeiende behoefte aan o.a. digitale expertise, specifiek gericht op de wijk, zodat de politie zowel lokale als grensoverschrijdende criminaliteit beter kan aanpakken. Het Platform Web & Wijk, met 55 fte, ondersteunt de basisteams en stelt wijkagenten in staat zich te concentreren op hun kerntaak: het politiewerk voor en met de wijkbewoners. Tegelijkertijd moeten wijkagenten zich blijven ontwikkelen, ook digitaal, omdat de betekenis van nabijheid, herkenbaarheid en aanspreekbaarheid verandert in een samenleving waarin digitale interactie steeds belangrijker wordt. Naast wijkagenten in de fysieke wijk, verwacht de burger dat de politie ook actief is in de digitale wijk en wereld. De toenemende werkdruk en roosterdruk belemmeren echter de tijd die wijkagenten kunnen besteden aan opleiding en ontwikkeling, waardoor er een gebrek is aan digitaal vakmanschap binnen de teams. Dit maakt het moeilijk om een goed beeld te krijgen van wat zich in de digitale wereld afspeelt en wat relevant is voor de problemen in de wijk. Samenvattend komen wijkagenten minder toe aan de preventieve, handhavende en opsporende taken in de wijk (zowel fysiek als digitaal). Hierdoor weten zij minder goed wat er speelt, wat ten koste gaat van hun signalerende functie en informatiepositie. Dit leidt ertoe dat basisteams vaker repressief optreden en onvoldoende in verbinding staan met hun omgeving. Het gevolg is dat het basisteam in een vicieuze cirkel terecht komt, waarbij een tekort aan preventieve maatregelen leidt tot een stijging van het aantal incidenten. Dit verhoogt de noodzaak voor het waarborgen van de 24/7 noodhulptaak en hiermee de inzet van de wijkagenten bij de noodhulp. Deze vicieuze cirkel moeten wij zien te doorbreken. Dat lukt alleen als wij deze basisteams met meer uitvoerend vermogen, wendbaarheid en lokale verankering gaan inrichten. Hierdoor kunnen wij politiecapaciteit vrijspelen die erop is gericht om het aantal (wijk)agenten op straat, in de opsporing en in het digitale domein te vergroten.

De opsporing is vooral bezig met urgente opsporingszaken

De teamrecherches voeren hun werkzaamheden met grote bevoegenheid en passie uit, met als doel het opsporen van strafbare feiten. De teamrecherches zetten zich onvermoeibaar in om, ook bij omvangrijkere zaken, tot een betekenisvolle afdoening voor de burger te komen. Helaas blijft hierbij de uitdaging dat er onvoldoende capaciteit vrijgemaakt wordt voor de opsporingstaken in de basisteams. De feitelijke bezetting die alle zaken van de inwoners van gemeenten Renkum en Wageningen moet oppakken bestaat in Veluwe Vallei-Zuid uit 3,5 fte. De inwoners van de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe hebben het nog slechter; hier bestaat de basisteamrecherche momenteel uit maar 2 fte. Uit gesprekken blijkt dat ook nog steeds de incidentafhandeling veel prioriteit krijgt ten koste van de lokale opsporing. Daarnaast zijn er capaciteitsproblemen in de bezetting, die de toch al geringe capaciteit onder druk zet. Ook de fundamentele verandering in de aard en omvang van de veelvoorkomende criminaliteit (online in plaats van offline) is qua aanpak onvoldoende ingebed bij de basisteams. Hierdoor gaat bij het proces van beoordelen en selecteren de aandacht vooral uit naar urgente zaken (heterdaadzaken als winkeldiefstal en eenvoudige aangiftedelicten) in plaats van de belangrijke zaken (als ondermijning en gedigitaliseerde criminaliteit). De zaken die er echt toe doen blijven liggen. Daarnaast wordt een hoog aantal veelvoorkomende criminaliteitszaken binnen de basisteams vroegtijdig beëindigd. Vaak gebeurt dit doordat een zaak niet kansrijk is of een andere interventie effectiever blijkt. Echter, in veel gevallen gebeurt dit ook omdat er simpelweg te weinig politiecapaciteit beschikbaar is of omdat er onvoldoende kennis aanwezig is. De nieuwe vormen van criminaliteit vragen naast voldoende capaciteit ook steeds meer om specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. In de basisteams erkennen medewerkers dat veel georganiseerde criminaliteit in het werkgebied mogelijk niet wordt aangepakt. Enerzijds heeft dit te maken met de omvang van de teamrecherche en de specialistische kennis die onvoldoende aanwezig is, anderzijds doordat wijkagenten minder in de wijken zijn. Met veel pijn en moeite en met behulp van interne en externe partners kan er zo nu en dan capaciteit worden ingezet voor één projectmatig opsporingsonderzoek. De consequenties hiervan zijn direct voelbaar: plankzaken blijven liggen en andere zaken kunnen niet worden opgepakt. Concluderend verdringen de heterdaadzaken en de aangiftedelicten op dit moment volledig de meer projectmatige opsporingsonderzoeken als onderdeel van de aanpak van veiligheidsproblemen. Het gevolg is dat het grotere onrecht blijft liggen en criminelen te veel de ruimte krijgen.

Toekomstvisie: de koers voor alle basisteams binnen district Gelderland-Midden

Het Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 beschrijft de strategische thema's waarop de politie Oost-Nederland zich de komende vier jaren richt. Naast deze thema's is er voor district Gelderland-Midden nog een ander thema dat bijzondere aandacht krijgt: samenwerken en samenvoegen². Met deze koers willen wij werken aan het realiseren van een zo groot mogelijk maatschappelijk effect op de benoemde strategische thema's. Hierdoor kunnen wij als politie het verschil maken voor de inwoners van de vijftien gemeenten in GLM.

Noodhulp efficiënt organiseren: meer capaciteit voor wijkwerk en de lokale opsporing

De incidentafhandeling krijgt momenteel zoveel prioriteit, dat dit ten koste gaat van de aanwezigheid in de wijken en de lokale opsporing. Het lokale politiewerk wordt hierdoor te veel gereduceerd tot 'meldingen rijden'. Binnen de noodhulp zal meer invulling gegeven moeten worden aan het contextgedreven werken. Dit betreft onder andere de wijze waarop het werk wordt aangestuurd en de noodhulpmentaliteit van collega's. In de loop der jaren is de noodhulpmentaliteit diepgeworteld geraakt in de cultuur van onze politieorganisatie. Het lijkt zelfs een cultuuraspect te zijn geworden, waarbij het direct reageren op incidenten een vanzelfsprekend onderdeel is geworden van hoe wij als politie opereren. Met een nieuwe organisatie inrichting staan wij echter voor de uitdaging om deze reactieve cultuur aan te passen. Dit betekent dat wij collega's moeten meenemen dat prioriteiten en focus binnen het werk verschuiven en om een andere werkverdeling en tijdsbesteding vragen. Hoewel veel collega's zich al bewust zijn van deze verandering, zal het tijd kosten om deze cultuurverandering daadwerkelijk te realiseren. Gedrag en gewoonten die over de jaren zijn ontstaan, veranderen niet van de ene op de andere dag. Het is een proces waarin wij gezamenlijk met onze maatschappelijke partners moeten investeren, met oog voor de lange termijn. Het uiteindelijke doel is om de noodhulp optimaal te organiseren, zodat maximaal capaciteit wordt vrijgemaakt voor het wijkgerichte werken en de lokale opsporing; zowel in de fysieke als digitale wereld. Het doel van het voornemen tot samenvoeging van basisteams is niet om de capaciteit voor noodhulp te verminderen, maar om de werkprocessen zodanig te herstructureren dat wijkagenten voldoende ruimte krijgen voor preventief en wijkgericht werk. Een herstructurering van taken en een cultuurverandering kunnen ervoor zorgen dat de balans tussen noodhulp en proactief wijkwerk beter wordt geoptimaliseerd.

Wijkagent in de wijk: borgen van maatschappelijke verankering

De wijkagent vormt de trots en het fundament van de Nederlandse politie. Deze wijkagenten zijn essentieel voor het tot stand brengen van verbindingen met de wijk, netwerken en maatschappelijke partners. Echter, de zichtbaarheid van wijkagenten is de afgelopen jaren afgenomen. Hierdoor komt de verbinding met de samenleving onder druk te staan, hetgeen gezien de huidige maatschappelijke onrust onwenselijk is. De verbinding met de samenleving is juist noodzakelijk om ons werk goed te kunnen uitvoeren. Wij streven naar een politieorganisatie die midden in de samenleving staat en verbonden is met wijk, web en wereld. Hiertoe willen wij meer ruimte creëren voor de wijkagent, zodat deze zich weer meer

² Zie notitie Visie inrichting district GLM

kan richten op het werken in en aan de wijk. Hiermee vergroten wij de zichtbaarheid, benaderbaarheid, aanspreekbaarheid en herkenbaarheid van de politie. Zowel in de fysieke als digitale wereld. Op deze wijze trachten wij die zo belangrijke maatschappelijke verankering te borgen. Dit heeft tot resultaat dat wij problemen klein kunnen houden, snel resultaat kunnen boeken en daarmee ook onze inzet op andere vlakken kunnen minimaliseren (bv. doordat wijkagent sneller iemand herkent die in opsporingsonderzoek voorkomt of iemand met verward gedrag herkent die zorg nodig heeft). Daarmee keren we de vicieuze cirkel om van een steeds meer reactieve politie naar een meer proactieve manier van werken.

Opsporing die veel voorkomende criminaliteit in de fysieke en digitale wijk aanpakt

De opsporing binnen de basisteams is momenteel onvoldoende toekomstbestendig. De veelvoorkomende criminaliteit is in aard, omvang en dynamiek enorm veranderd. Echter is de opsporing op zowel kwalitatief als kwantitatief niveau achtergebleven. Vandaar dat de lokale opsporing om een stevige impuls vraagt: 1) manier van werken binnen de opsporing moet anders ingericht en georganiseerd worden (opsporing is één proces: zowel heterdaad als niet-heterdaad); 2) specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden moeten versterkt worden (opsporing is een vak) en 3) meer capaciteit richting de opsporing (kiezen voor de opsporing: zowel in de fysieke als digitale wereld). Deze ontwikkeling vereist wel dat basisteams in staat zijn om dit daadwerkelijk in één proces te organiseren en dat vraagt een bepaalde mate van robuustheid van het basisteam. Hierdoor wordt beschikbare capaciteit voor de opsporingstaken beter in balans gebracht met de maatschappelijke opgaven van de basisteams. Tegelijkertijd wordt beter geborgd dat belangrijke zaken voor urgente zaken gaan en dat er oog is voor alternatieve betekenisvolle afdoeningen voor slachtoffer en/of dader. Bijvoorbeeld door bemiddeling, stopgesprek of doorverwijzing naar hulpverlening.

Passende inrichting: slagkracht, wendbaar en lokaal verankerd

In het licht van deze veranderende dynamiek is het van essentieel belang dat de politie midden in de diverse samenleving blijft staan en kan meebewegen met haar omgeving. Indien wij als politie Gelderland-Midden doorgaan met de huidige organisatorische inrichting, zullen wij in de nabije toekomst onvoldoende in staat zijn om de noodhulp, wijkzorg en opsporing op het vereiste niveau te garanderen. De huidige organisatievorm kent aanzienlijke beperkingen, waardoor de preventieve wijkzorg en een probleem- en gebiedsgerichte opsporing onder druk komen te staan. Het risico ontstaat dat burgers steeds minder vertrouwen krijgen in onze capaciteit om hun veiligheid te waarborgen en criminaliteit te bestrijden; met een afnemend gevoel van veiligheid als gevolg. Uiteraard heeft de kleinschaligheid de afgelopen tijd ook voordelen met zich meegebracht, die in een nieuwe structuur geborgd moeten worden. De inwoners van district Gelderland-Midden hebben recht op een politie die in staat is om zoveel mogelijk de basispolitietaken uit te voeren. Daar hoort ook een bij de omgeving passende inrichting van het district bij. Niets doen is geen optie voor de inwoners van de gemeente Lingewaard, Overbetuwe, Renkum en Wageningen. Als politie staan wij daarom voor het organisatorische vraagstuk om de basispolitiezorg (incidentafhandeling, wijkzorg en opsporing) voor beide basisteams goed in te richten. Welke oplossingsrichting het meest opportuun is, moet in breder perspectief bekeken worden. Uiteindelijk moeten wij voor alle inwoners van de verschillende gemeenten in Gelderland-Midden het verschil kunnen maken.

Oplossingsrichtingen voor een robuuste toekomst van de basispolitiezorg

De inwoners van gemeenten in Gelderland-Midden verdienen een politie die zichtbaar, aanspreekbaar en benaderbaar is, die operationele successen boekt en die mee kan bewegen met maatschappelijke ontwikkelingen; op straat en digitaal. Het is onze opdracht om een inrichting te creëren die ervoor zorgt dat basisteams over voldoende operationele slagkracht beschikken, wendbaar zijn en op een stevige en moderne wijze verbinding hebben met de samenleving. Aan de hand van gesprekken met het bevoegd gezag worden een aantal oplossingsrichtingen geschetst. Tot slot wordt beschreven, na het horen van het bevoegd gezag, dat de politie voornemens is om beide basisteams samen te voegen. Deze inrichting doet het meest recht aan de uiteenlopende vraagstukken, belangen en wensen die zijn ingebracht en de uitwerking zal ook recht doen aan de bestuurlijke randvoorwaarden die expliciet zijn opgenomen in het voorstel van de politieleiding.

Mogelijke oplossingsrichtingen

In de verkenning naar een passende inrichting zijn o.a. de volgende zaken betrokken:

- De (wettelijke) kaders en richtlijnen omschreven in de Politiewet.
- Uitkomsten tussentijdse evaluatie HBVS+ (werklast).
- Onderzoek AEF naar de minimale omvang van een basisteam in de huidige maatschappelijke context.
- Bestuurlijke context, geografische indeling en de grens van de veiligheidsregio Gelderland-Midden.
- De kerntaak van de basispolitiezorg: 24 uur per dag en 7 dagen per week noodhulp verlenen, toezicht houden, opsporen en handhaven.
- Ontwikkelingen in de maatschappij en het veiligheidsdomein (MJB 2024-2027).

De wens van de politie en het bevoegd gezag is daarbij te komen tot basisteams:

- die aansluiten bij de gemeentelijke grenzen / bestaande samenwerking.
- met een omvang waarmee meer dan nu de kerntaken van de basispolitiezorg zelfstandig uitgevoerd kunnen worden.
- met een goede maatschappelijke verankering waardoor de politie zichtbaar, benaderbaar, aanspreekbaar en herkenbaar is en blijft.
- waar maximaal capaciteit wordt vrijgemaakt voor toezicht houden, (informatiegericht) opsporen en handhaven; zowel in de fysieke als digitale wereld.
- waarbij de wijkagentennorm van 1:5000 gehandhaafd wordt en de balans in de werkzaamheden 'in of voor de wijk' teruggebracht wordt naar de streefwaarde (80/20).
- waar het bevoegd gezag en de adviseurs openbare orde en veiligheid herkenbare en benaderbare aanspreekpunten hebben.
- waar de overlegvormen, frequentie en inrichting van de lokale afstemming met politie en het bevoegd gezag aansluiten bij de lokale behoefte.
- waarbij capaciteit die wordt besteed aan leiding en coördinatie tot een verantwoord minimum wordt beperkt.
- waarbij de benodigde specialistische kennis en vaardigheden voor de maatschappelijke opgaven efficiënt worden georganiseerd.
- met een omvang waarmee problemen aan de onderkant (60 fte) of bovenkant (200 fte) voorkomen worden, waaronder ook "gezonde" dienstroosters en het organiseren van

'klein binnen groot'

- met een goede balans in omvang tussen alle basisteams in Gelderland-Midden, passend bij de lokale situatie.
- met huisvesting die voldoet aan de lokale behoefte.

Er zijn diverse oplossingsrichtingen mogelijk voor de problematiek welke zich door de kleinschaligheid van beide basisteams aftekent in de werkgebieden van basisteam Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid.

1. Intensiever samenwerken: beide basisteams zouden intensiever met elkaar kunnen samenwerken. Het gaat hierbij niet alleen om het uitwisselen van kennis en informatie, de organisatie van processen, maar ook om het gezamenlijk aanpakken van vraagstukken om tot gezamenlijke oplossingen te komen.
2. Behouden van de huidige basisteams met een overstijgende driehoek: naast de reguliere driehoeken zou in een overstijgende driehoek in gezamenlijkheid besproken kunnen worden op welke politietaken de politiecapaciteit wordt ingezet. Hierdoor kan in gezamenlijkheid de pijn in de krapte verdeeld worden.
3. Veluwe Vallei-Zuid samenvoegen met Ede & Rivierenland-West samenvoegen met Arnhem Zuid: gezien de geografische ligging van het basisteam Veluwe Vallei-Zuid is het een optie om dit team samen te voegen met basisteam Ede. Hierdoor ontstaat een gezamenlijke driehoek met Ede, Wageningen en Renkum. Zij werken nu ook al samen in Zorg- en Veiligheidshuis - West-Veluwe Vallei. Gezien de geografische ligging van basisteam Rivierenland-West is het een optie om dit team samen te voegen met basisteam Arnhem-Zuid. Hierdoor ontstaat een gezamenlijke driehoek met Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard. Zij werken nu ook al samen in Zorg- en Veiligheidshuis Regio Arnhem.
4. Opsplitsen van basisteam Veluwe Vallei-Zuid: gezien de geografische ligging van Wageningen ten opzichte van Ede is het ook een optie om het basisteam op te splitsen. Het Wageningse gedeelte zou dan samengevoegd kunnen worden bij basisteam Ede. Hierdoor ontstaat er een driehoek tussen Ede en Wageningen. Het overgebleven Renkumse gedeelte zou dan samengevoegd kunnen worden bij basisteam Rivierenland-West. Hierdoor ontstaat er een driehoek tussen Lingewaard, Overbetuwe en Renkum.
5. Rivierenland-West samenvoegen met het overgebleven Renkumse gedeelte en Arnhem Zuid: gezien de geografische ligging is het een optie om basisteam Rivierenland-West en het overgebleven Renkumse gedeelte samen te voegen met basisteam Arnhem-Zuid. Hierdoor ontstaat er een driehoek tussen Lingewaard, Overbetuwe, Renkum en Arnhem.
6. Samenvoegen Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid: beide basisteams zouden samengevoegd kunnen worden. Hierdoor ontstaat een driehoek met Lingewaard, Overbetuwe, Wageningen en Renkum.

Opties voor nieuwe organisatorische inrichting beoordeeld

Elke optie kan aanzienlijke voordelen bieden, maar kent ook een aantal nadelen. Het is daarom belangrijk om zowel de praktische uitdagingen als de verschillende perspectieven van de betrokken partijen – zoals de burgemeesters, het Openbaar Ministerie (OM) en de politie – mee te nemen in de overweging.

Intensiever samenwerken (optie 1)

Door nauwer samen te werken, kunnen beide basisteams de totale capaciteit beter benutten. Dit verlaagt de druk op individuele teams, waardoor medewerkers zich kunnen richten op (preventieve) wijkzorg en complexere en urgentere opsporingszaken. Daarnaast kan informatie-uitwisseling en kennisdeling beter worden gestroomlijnd, waardoor collega's van beide basisteams kunnen leren van elkaars ervaringen. Dit bevordert een snellere en betere afhandeling van incidenten, waarbij ook de capaciteit flexibeler kan worden ingezet. Tegelijkertijd brengt deze intensievere samenwerking ook risico's met zich mee. De afhankelijkheid tussen teams wordt groter, wat problematisch is als een team te kampen heeft met capaciteitsproblemen. Dit kan leiden tot vertragingen in de uitvoering van taken, omdat teams afhankelijk zijn van elkaars beschikbare capaciteit. Daarnaast vereist deze manier van werken een complexere aansturing. Coördinatie tussen teams vraagt meer tijd en middelen, en het risico bestaat dat deze optie het tegenovergestelde effect kan hebben van de gewenste efficiëntieverbetering.

Vanuit de optiek van de burgemeester brengt een intensievere samenwerking tussen basisteams zowel kansen als uitdagingen met zich mee. De burgemeester kan profiteren van het flexibeler inzetten van capaciteit ten behoeve van de handhaving van de openbare orde en veiligheid. Daarnaast kan de verbeterde samenwerking ook tot inspiratie leiden tussen de verschillende gemeenten. Echter zal volgens optiek vanuit de politie deze samenwerking ook leiden tot extra afstemming met burgemeesters van andere gemeenten, het openbaar ministerie en de betrokken politieteams. Dit kan de besluitvorming juist vertragen en voor extra bestuurlijke complexiteit zorgen. Voor het Openbaar Ministerie kan een intensievere samenwerking leiden tot een effectiever werkende opsporingsentiteit die in staat is de operationele resultaten te verbeteren en waar ruimte kan worden gecreëerd om ook aan probleemgerichte opsporing te doen.

Vanuit het politieperspectief blijven bepaalde organisatorische inefficiënties bestaan, zelfs met intensievere samenwerking. Zo worden op meerdere locaties processen dubbel uitgevoerd, vooral in de bedrijfsvoering. Een concreet voorbeeld hiervan is het roostervormingsproces. Ondanks de samenwerking moeten beide basisteams nog steeds afzonderlijke noodhulproosters opstellen en beheren³. Dit zorgt voor een hoge roosterdruk, omdat dezelfde kleine groep medewerkers te maken krijgt met fluctuaties in ziekte, verlof of andere uitzonderingen, zoals nachtdienstonthefing. De huidige samenwerking biedt geen oplossing voor deze problemen. Ook op het gebied van operationele aansturing blijft de structuur inefficiënt. Beide teams moeten hun eigen operationeel coördinatiepunt behouden⁴, waardoor het lastig is om een doelmatige aansturing over teamgrenzen heen te organiseren, zoals bijvoorbeeld de noodhulp. Dit belemmert niet alleen de operationele efficiëntie, maar zorgt er ook voor dat schaalvoordelen in de overhead⁵ – die extra capaciteit voor de burgers

³ Systeemtechnisch is het binnen de Nationale Politie onmogelijk om deze roosters tot een geheel te integreren. Binnen de Nationale Politie is iedere medewerkers gekoppeld aan een OE-code (Organisatie Eenheid) waar de medewerker werkzaam is. Op basis van deze OE-code worden ook de roosters gemaakt.

⁴ Zie Opsporen op koers: stip op de horizon

⁵ Onder overhead valt alles wat samenhangt met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

zouden kunnen vrijspelen – niet worden behaald. Specialisatie binnen de teams is in deze optie eveneens minder makkelijk te organiseren. Er is voortdurende afstemming nodig tussen twee teamleidingen en twee lokale driehoeken, wat de bestuurlijke complexiteit verder vergroot. De beperkingen in de huidige systemen en bedrijfsvoering maken deze intensievere samenwerking dan ook minder aantrekkelijk. Het leidt niet tot de beoogde efficiëntere, effectievere en toekomstbestendige organisatie van de basispolitiezorg voor de betrokken basisteams.

Kortom, hoewel een intensievere samenwerking tussen basisteams op papier veelbelovend lijkt, zijn in de praktijk de nadelen en beperkingen aanzienlijk.

Overstijgende driehoek (optie 2)

De overstijgende driehoek biedt een manier om politiecapaciteit regionaal te coördineren door burgemeesters, het Openbaar Ministerie (OM) en de politie gezamenlijk prioriteiten te laten stellen. Dit kan leiden tot een meer evenwichtige verdeling van middelen en een meer strategische lange termijn focus voor beide werkgebieden. Een belangrijk voordeel is dat deze gezamenlijke aanpak capaciteitsmanagement efficiënter maakt, omdat er beter afgestemd kan worden waar de politie het hardst nodig is. Echter, de besluitvorming wordt hierdoor ook complexer. Meer overleg en uiteenlopende prioriteiten van de betrokken partijen kunnen het proces vertragen en conflicten veroorzaken.

Daarnaast is het effect dat burgemeesters minder directe controle hebben over de beschikbare politiecapaciteit voor de eigen gemeente. Voor het OM biedt het de kans om beter in te spelen op criminaliteitsbestrijding die steeds vaker grenzen van een gemeente overstijgt. Voor de politie levert het een breder overzicht op van prioriteiten, wat efficiëntere inzet mogelijk maakt, maar tegelijkertijd wordt de uitvoering van taken lastiger door de verschillende belangen.

Een belangrijke complicatie bij de invoering van een overstijgende driehoek is de wettelijke basis. De huidige Politiewet voorziet niet in een formele structuur voor een overstijgende driehoek. Conform artikel 13 Politiewet bestaat de driehoek uit de burgemeester(s), de officier van justitie en teamchef van de politie van het team waar de gemeente onder valt⁶. Het overstijgen van deze structuur om meerdere gemeenten te bedienen vanuit twee basisteams, brengt dus juridische vraagstukken met zich mee. Bovendien blijft het probleem van schaarse politiecapaciteit bestaan. Het is moeilijk om de beschikbare capaciteit effectief te verdelen over meerdere basisteams zonder dat dit leidt tot inefficiëntie. Knelpunten zoals roosterdruk, vaste overhead en inefficiënte specialisatie blijven in stand, terwijl tegenstrijdige belangen binnen de driehoek kunnen leiden tot een fragmentatie in de besluitvorming. Hierdoor wordt het proces mogelijk onoverzichtelijk en suboptimaal.

Al met al is de overstijgende driehoek een interessante optie om samenwerking en coördinatie tussen gemeenten, het OM en de politie te bevorderen. Echter, de praktische uitvoerbaarheid is beperkt en de voordelen van een meer strategische focus kunnen worden

⁶ Zie artikel 13 lid 1 van de Politiewet 2012

ondergraven door de complexiteit van de besluitvorming en de blijvende schaarste aan politiecapaciteit.

Andere samenstellingen binnen het district (optie 3 t/m 5)

Het overwegen van andere samenvoegingsopties binnen het district zou kunnen bijdragen aan het vormen van slagkrachtige en wendbare teams. Het leidt tot meer efficiëntie door schaalvergroting, waardoor een groter team ontstaat dat beter in staat is om kerntaken zelfstandig uit te voeren. Daarnaast ontstaat er weer ruimte voor doorontwikkeling op zowel organisatie-, team- als individueel niveau. Ook specialisatie kan efficiënter worden ingericht.

Deze verschillende samenvoegingsopties brengen uitdagingen met zich mee binnen de uiteenlopende lokale veiligheidsproblematieken en de politiek bestuurlijke context. Er zouden dan basisteams ontstaan waarbij zowel de stedelijke als de meer plattelands problematieken aangepakt moeten worden. Hoewel er veel overeenkomsten zijn tussen deze vraagstukken, heeft het een kleinere gemeente vaak het nadeel dat het minder prioriteit krijgt. Dit leidt tot situaties waarin de focus vaak verschuift naar de grootstedelijke problematiek. Daarnaast ontstaan er driehoeken met een ongelijkwaardig karakter. Ook hier speelt mee dat uit de praktijk blijkt dat politie-inzet vaak trekt naar de grootstedelijke gebieden. Bovendien zouden dergelijke samenvoegingen leiden tot een onevenwichtige verdeling van de omvang van de basisteams binnen het district. Dit wordt zowel door de teamleiding als de sectorleiding als onwenselijk beschouwd.

Bij de overweging van de samenvoeging van basisteams binnen Gelderland-Midden is niet alleen de balans tussen efficiëntie en lokale betrokkenheid van belang, maar spelen ook bestuurlijke belemmeringen een rol. De gemeenten Ede en Arnhem zien geen aanleiding om de voorgestelde samenvoegingsopties te realiseren. Beide burgemeesters beschouwen hun huidige basisteams als voldoende groot en robuust om zelfstandig te opereren en daarmee effectief te kunnen inspelen op lokale veiligheidsvraagstukken.

Samenvoegen van basisteam Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid (optie 6)

De voorgestelde samenvoeging van de politieteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid biedt een uitdagende maar veelbelovende kans voor de verbetering van de basispolitiezorg. De incidentafhandeling kan op een meer doelmatige manier georganiseerd worden. Een stabiel roostervormingsproces is mogelijk, doordat fluctuaties in inzetbaarheid en inplanbaarheid minder impact hebben. De grotere omvang van het aantal medewerkers maakt het mogelijk om flexibeler om te gaan met fluctuaties in ziekte, verlof, nachtdienstonthefving en/of modaliteiten. Dit resulteert uiteindelijk in meer stabiele roosters met (in relatieve zin) minder (diepe) dalen rondom de nullijn. Wijkagenten zullen hierdoor minder ingezet worden om roosters rond te krijgen en zijn daarmee meer beschikbaar in en voor de wijk. Daarnaast is het basisteam robuust genoeg om met nieuwe werkwijzen te experimenteren, zoals een efficiëntere inrichting van de noodhulp (bv. beter vormgeven van prioriteit 1 voor iedereen en het organiseren van vormen van solo surveillance).

Daarnaast kunnen schaalvoordelen worden gerealiseerd die uitsluitend door samenvoeging haalbaar zijn. Directe efficiencywinst is aan de orde doordat leiding, coördinatie en specialisatie efficiënter kunnen worden georganiseerd (zie bijlage 1). De vaste overhead op

een basisteam vermindert, doordat leiding en coördinatie plaatsvinden onder effectieve aansturing van één teamleiding. In plaats van vier teamchefs kan teruggegaan worden naar een teamleiding van twee leidinggevenden. Daarnaast kan coördinatie op grotere schaal plaatsvinden; denk bijvoorbeeld aan het operationeel coördinatie punt (OCP) en de opsporing binnen het basisteam. Deze schaalvergroting levert 11,5 fte op. Grotere teams bieden meer mogelijkheden om ruimte te creëren voor de kwaliteitsontwikkeling die nodig is om de specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden te borgen. Efficiëntere specialisatie is mogelijk doordat verdergaande specialisatie in kleinere teams niet op een economisch verantwoorde wijze te organiseren is. Toen de basisteams bij de vorming van de Nationale Politie werden gebouwd, was het uitgangspunt dat er vooral gewerkt zou worden vanuit het generalisme. Dat wil zeggen het idee dat iedereen een groot deel van de taken moest kunnen vervullen. We zien in de huidige maatschappij dat we het alleen met het uitgangspunt van de generieke taakstelling niet meer gaan redden. We zullen echt meer moeten specialiseren om in staat te zijn om te innoveren en onze werkwijze continu aan te passen aan de complexe en veranderende maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld in de digitale wereld. In de kleinschaligheid van deze basisteams is dit specialisme niet te organiseren.

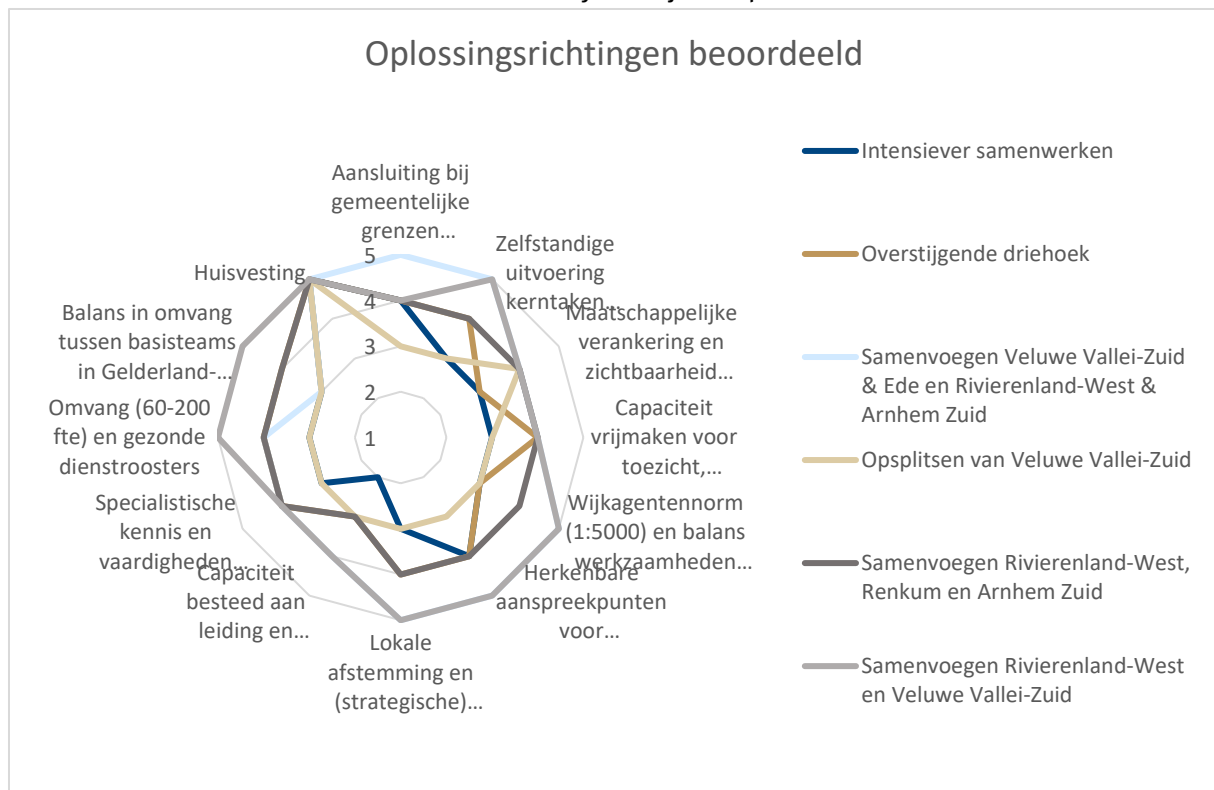
Het samenvoegen van beide basisteams kan ook verschillende nadelen met zich meebrengen, waaronder een vergrote afstand tussen de burger en de politie, tussen leidinggevende en medewerkers, en tussen het lokale gezag en de teamleiding. Door centralisatie kunnen bewoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners het gevoel hebben dat zij het directe contact met de politie verliezen. Dit kan het vertrouwen en de legitimiteit van de politie ondermijnen. Bovendien kan de afstand tussen leidinggevenden en medewerkers toenemen, wat de communicatie en het begrip voor dagelijkse operationele uitdagingen bemoeilijkt. Ook kan het lokale gezag het gevoel hebben minder grip te hebben op de verdeling van de politiecapaciteit voor de openbare orde en veiligheid. Om deze nadelen te overkomen, kunnen er verschillende maatregelen worden getroffen. Dat betekent ook dat de wijkagent lokaal contact moet garanderen. Het organiseren van 'klein binnen groot' is hier een voorbeeld van. Dit principe houdt in dat, hoewel de organisatie op een grotere schaal opereert, kleinere eenheden of teams worden gevormd die lokaal opereren en verantwoordelijk zijn voor specifieke gebieden. Daarnaast is het uitgangspunt dat de huidige teambureaus blijven bestaan en deze vervullen hiermee een belangrijke rol in het behouden van de geografische binding. Het doel is dat politiemensen hun werk zoveel mogelijk kunnen doen in herkenbare overzichtelijke clusters waarin ze verbonden blijven met hun collega's én hun werkgebied. Hierdoor blijft de 'couleur locale' zoveel mogelijk behouden. Het idee achter dit zogenaamde 'klein binnen groot' organiseren is om de voordelen van kleine wendbare clusters te combineren met de voordelen van een robuust basisteam. Daarnaast zal de schaalvergroting met zich meebrengen dat een basisteam meerdere gemeenten van een diverse omvang omvat. Dit is nu ook al de praktijk binnen Gelderland-Midden en is binnen meerdere eenheden een beproefde werkwijze (Voorbeelden: binnen het district Gelderland-Zuid omvatten de basisteams Waarden en Tweestromenland, respectievelijk zeven en zes gemeenten; binnen het district IJsselland omvat basisteam IJsselland-Zuid de gemeente Deventer (102781 inwoners) en omliggende kleinere gemeenten Raalte (38500 inwoners) en Olst-Wijhe (18602 inwoners). Uitgangspunt blijft ook in de toekomst dat het bevoegd gezag een herkenbare en aanspreekbare teamchef heeft. Tot slot is het belangrijk dat er

duidelijke afspraken en (overleg)structuren worden gecreëerd die ervoor zorgen dat het lokale gezag invloed blijft houden op de besluitvorming ten aanzien van de inzet van de politiecapaciteit van de politie.

Samenvattend geven de opties, gezien binnen de kaders van de uitgangspunten, het volgende beeld:

- Het inrichten van 8 basisteams in district Gelderland-Midden is met de genoemde uitgangspunten niet mogelijk. Hoewel dit voor de burgemeesters nog wel als een optie zou kunnen worden gezien, brengt dit voor het OM en de politie grotere uitdagingen met zich mee. Het betekent namelijk dat de kerntaken van de basispolitiezorg onvoldoende zelfstandig en adequaat uitgevoerd kunnen worden.
- Intensiever samenwerken tussen beide basisteams wordt op bepaalde onderdelen al toegepast. Hoewel een intensievere samenwerking tussen basisteams voor de burgemeesters (op papier) een optie zou kunnen zijn, blijkt in de praktijk dat de nadelen en beperkingen aanzienlijk zijn. Voor het OM vereist intensievere samenwerking meer coördinatie tussen teams, wat de besluitvorming en uitvoerbaarheid van opsporingsonderzoeken kan vertragen. Daarnaast betekent het voor de politie dat processen op meerdere locaties dubbel worden uitgevoerd, met name in de coördinatie en bedrijfsvoering.
- Een overstijgende driehoek biedt voor alle driehoek partners een manier om politiecapaciteit efficiënter te coördineren en om beter samen te werken. Echter, de praktische uitvoerbaarheid is beperkt en de voordelen van een meer strategische focus kunnen worden ondergraven door de complexiteit van de besluitvorming en de blijvende schaarste aan politiecapaciteit.
- Het overwegen van andere samenvoegingsopties binnen het district kan leiden tot efficiëntere en meer slagkrachtige teams door schaalvergroting. Dit biedt o.a. ruimte voor doorontwikkeling en specialisatie. Echter, zorgen deze samenvoegingsopties voor ongelijkheid tussen grootstedelijke en plattelandsproblematieken en ontstaat er een onevenwichtige teamverdeling binnen district Gelderland-Midden. Daarnaast stuiten deze opties op bestuurlijke bezwaren van de gemeenten Ede en Arnhem.
- Het samenvoegen van basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid biedt aanzienlijke kansen voor het verbeteren van de basispolitiezorg. Het grotere teamformaat maakt een efficiëntere inzet van personeel mogelijk, wat resulteert in stabielere roosters en een betere beschikbaarheid van wijkagenten. Daarnaast kunnen schaalvoordelen worden benut, zoals een effectievere aansturing, coördinatie en specialisatie. Deze schaalvergroting levert 11,5 fte op waarmee een groot gedeelte van de problemen opgevangen kunnen worden. Er zijn echter ook mogelijke nadelen, zoals een vergrote afstand tussen de politie en burgers, en minder directe invloed van het lokale gezag. Om deze risico's te beperken, kan het concept "klein binnen groot" worden toegepast.

In onderstaand raster zijn de verschillende oplossingsrichtingen afgezet tegen de eerder genoemde wensen van de politie en het bevoegd gezag. Hierbij staat 1 voor een slechte beoordeling en 5 voor een uitstekende beoordeling. De scores zijn gebaseerd op de voordelen en nadelen die in de eerdere analyses zijn besproken.

Voornemen Politie: nieuwe organisatorische inrichting van de Politie Gelderland-Midden

Na het horen van het bevoegd gezag, is de politie voornemens om beide basisteams samen te voegen. Deze inrichting doet het meest recht aan de uiteenlopende vraagstukken, belangen en wensen die zijn ingebracht door de partners in de gezagsdriehoeken. Daarbij zegt de politie toe bij de verdere uitwerking van de organisatorische herinrichting recht te doen aan de bestuurlijke randvoorwaarden die door de bevoegde gezagen zijn benoemd. De genoemde randvoorwaarden kunnen alleen worden aangepast na unanieme overeenstemming in de lokale driehoek, of indien er districtelijke, regionale of landelijke ontwikkelingen zijn die afwijken van de huidige situatie en daarom om aanpassing vragen. Onderstaand de bestuurlijke randvoorwaarden:

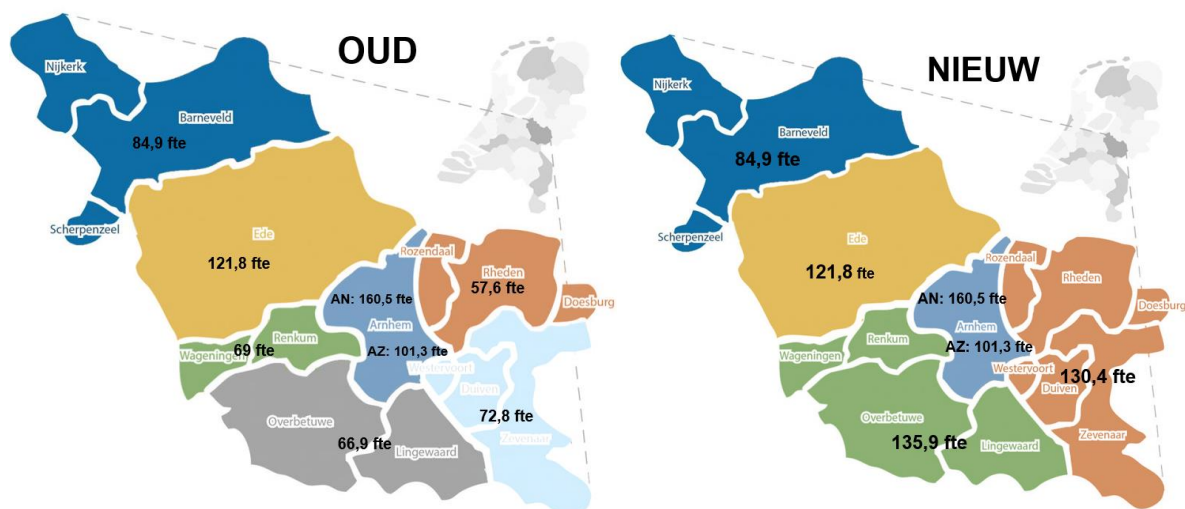
- Een goede maatschappelijke verankering waardoor de politie zichtbaar, benaderbaar, aanspreekbaar en herkenbaar is en blijft.
- Waar maximaal capaciteit wordt vrijgemaakt voor toezicht houden, (informatiegericht) opsporen en handhaven; zowel in de fysieke als digitale wereld.
- Waarbij de wijkagentennorm van 1:5000 gehandhaafd wordt en de balans in de werkzaamheden 'in of voor de wijk' teruggebracht wordt naar de streefwaarde (80/20). De wijkagent garandeert de lokale contacten.
- Waar het bevoegd gezag en de adviseurs openbare orde en veiligheid herkenbare en benaderbare aanspreekpunten heeft. Het bevoegd gezag blijft de teamchef als aanspreekpunt behouden. De adviseurs openbare orde en veiligheid zullen de OE wijk, ondermijning, digitale veiligheid en bestuursadviseur als aanspreekpunt hebben.
- De samenvoeging van basisteams heeft geen effect op de organisatie, de bezetting en

het aantal noodhulpvoertuigen dat het basisteam momenteel tot haar beschikking heeft voor de incidentafhandeling. Met andere woorden: ten gevolge van de samenvoeging zal de bezetting en het totaal aantal noodhulpvoertuigen die in de huidige geografische gebieden niet verminderen.

- De samenvoeging van de basisteams heeft geen effect op de huidige huisvesting en openingstijden van de politiebureaus. Met andere woorden: als gevolg van de samenvoeging zullen géén politiebureaus gesloten worden of wijzigingen plaatsvinden in de huidige openingstijden.
- Waar de overlegvormen, frequentie en inrichting van de lokale afstemming tussen politie en het bevoegd gezag aansluiten bij de lokale behoefte. Hierbij wordt ook gekeken naar een goede voorbereiding en begeleiding, de manier van terugkoppelen van deze overleggen en monitoringsystematiek.
- In de overlegvormen tussen de politie en bevoegd gezag wordt vanuit iedereen meer gedeeld waar knelpunten ontstaan of zijn ontstaan.
- Er zal een evaluatie plaatsvinden op prestatie-indicatoren (o.a. wijkagent in de wijk, verbetering in de opsporing, etc.), monitoren van de meerwaarde Platform Web & Wijk en de realisatie van de capaciteitsbesparing.

De gepresenteerde opties bezien met deze uitgangspunten maakt dat de huidige teamleidingen en de sectorleiding adviseren om basisteams te clusteren die een logische samenstelling vormen: gebaseerd op omvang, lokale veiligheidsproblemen, geografische ligging en politiek bestuurlijke context. Vanuit politieperspectief wordt het samenvoegen van basisteams Veluwe Vallei-Zuid en Rivierenland-West als de meest geëigende oplossing beschouwd. Hierdoor wordt er een team gevormd die de benodigde robuustheid heeft om 24/7 de meest voorkomende basispolitietaken zelfstandig uit te voeren. Daarnaast zijn de benodigde specialistische kennis en vaardigheden in voldoende mate te organiseren waardoor het team zich ook wendbaar kan aanpassen aan de diverse maatschappelijke opgaven. Samenvoegen op zich is noodzakelijk omdat dit de enige manier is om voldoende uitvoerende capaciteit te generen die nodig is om effectief en efficiënt te opereren. Daarnaast kunnen schaalvoordelen worden gerealiseerd die uitsluitend door samenvoeging haalbaar zijn. Leiding, coördinatie en specialisatie kunnen efficiënter georganiseerd worden en de vaste overhead op een basisteam vermindert (zie bijlage 1). Dit zal leiden tot 11,5 fte extra capaciteit voor de burgers welke zichtbaar wordt in een stijging van de operationele slagkracht. Deze samenvoeging draait niet om het verminderen van de inzet voor de noodhulp, maar om het creëren van meer efficiëntie op het gebied van coördinatie, leiding en specialisatie. Deze schaalvoordelen zorgen dat in het roosterproces het makkelijker wordt om diensten in te vullen. Dit is essentieel voor het kunnen blijven opereren op het gewenste niveau van effectiviteit en paraatheid, zonder concessies te doen aan de bereikbaarheid en snelheid van de noodhulp. Cruciaal daarbij is de afspraak, dat de voordelen van een robuuster basisteam (winst van 11fte) ten goede komen aan een hogere inzet van wijkagenten in of voor de wijk, de kwaliteit en kwantiteit van de opsporing en meer contextgedreven werk binnen de noodhulp. Het mag expliciet niet ten koste gaan van een verschraving van de dienstverlening ten opzichte van de huidige situatie. Alleen wanneer nieuwe districtelijke, regionale of landelijke ontwikkelingen aanleiding geven tot een andere inzet van noodhulpvoertuigen of wijziging van de openingstijden van bureau's, kan dit ook relevant zijn voor de gebieden van de twee huidige basisteams. Overigens is daarbij afgesproken dat (zoals gebruikelijk) expliciet in de lokale gezagsdriehoek over inzet van politiecapaciteit wordt besloten. Tot slot ontstaat met deze samenvoeging een team dat vier redelijk gelijkwaardige gemeenten die met

elkaar in balans zijn omvat. Kijkend naar de integrale veiligheidsplannen van de gemeenten komen de veiligheidsproblematieken, op wat accentverschillen na, in grote lijnen overeen. Bovendien ontstaat er door de samenvoeging een evenwichtige verdeling van de omvang van basisteams binnen het gehele district. Daarbij krijgen alle inwoners van de vijftien gemeenten in Gelderland-Midden de beschikking over een basisteam dat voldoende operationele slagkracht heeft, wendbaar is en op een stevige en moderne wijze de verbinding met de samenleving kan vormgeven. De samenstelling en inrichting van heel het district Gelderland-Midden is hiermee toekomstbestendig georganiseerd. Een globaal tijdspad hoe er toegewerkt kan worden naar deze nieuwe inrichting is te vinden in bijlage 2. Met ook de samenvoeging van basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid ziet de inrichting van district Gelderland-Midden er als volgt uit:

Het samenvoegen van basisteams heeft als meerwaarde voor de samenleving dat er meer wijkagenten beschikbaar zijn, zowel in de fysieke als digitale wijk. Dit betekent dat de wijkagenten beter in staat zijn om aanwezig te zijn en in te spelen op de lokale behoeften, terwijl ze minder tijd kwijt zijn het opvullen van de noodhulpdiensten. Daarnaast zorgt de samenvoeging ervoor dat de opsporing effectiever kan optreden, met meer capaciteit om grensoverschrijdende criminaliteit aan te pakken. Door de versterking van zowel de wijkagenten als de opsporing kunnen er betere resultaten worden behaald, met een grotere focus op het bestrijden van ondermijning en digitale criminaliteit. Dit levert positieve effecten op voor de samenleving, doordat er meer zichtbaarheid, effectiviteit en samenwerking ontstaat in de aanpak van diverse vormen van criminaliteit.

Bijlage 1: stijging operationele slagkracht – samenwerken vs. samenvoegen

Samenvoegen is essentieel voor het genereren van voldoende uitvoerende capaciteit door het realiseren van schaalvoordelen. Het verbetert de organisatie van leiding, coördinatie en specialisatie, terwijl de vaste overhead op basisteams afneemt. Dit resulteert in meer capaciteit voor de burgers en een toename van de operationele slagkracht.

Functies, taken, activiteiten en rollen	Optie 1: intensiever samenwerken		Optie 6 Samenvoegen	Schaalvoordeel (= verschil optie 1 en optie 6)	Wijze van berekenen/ uitgangspunt
	Formatie RLW	Formatie VVZ	Formatie basisteam 'X'		
Teamleiding	2 fte	2 fte	2 fte	Lever 2 fte op	Conform inrichtingskader 2 fte teamleiding nodig voor leiding aan één basisteam
Operationeel Coördinatie Punt (OCP)	5 fte	5 fte	6 fte	Lever 4 fte op	Gemiddelde grote van een OCP in GLM per basisteam is 5 fte
Operationeel specialisten A	2 fte	2 fte	2 fte	Lever 2 fte op	Operationeel specialist A in de verhouding 1:60
Taakaccenten ⁷	2,5 fte	2,5 fte	2,5 fte	Lever 2,5 fte op	Met per taakaccent 1 vrijgemaakte dienst per 2 weken
Secretariële ondersteuning	1,5 fte	1,5 fte	2 fte	Lever 1 fte op	Conform inrichtingskader 0,5 – 1 fte per basisteam

De samenvoeging van basisteams heeft geen effect op de sterkteverdeling, omdat deze is gebaseerd op cijfers per gemeente. In andere woorden: als twee basisteams worden samengevoegd, wordt de sterkte berekend per gemeente in het nieuwe werkgebied onverkort samengevoegd. Die capaciteit komt dus volledig aan de gemeenten toe. De eerdergenoemde schaalvoordelen kunnen op een andere wijze worden ingevuld. Hierdoor stijgt het volume aan directe operationele inzet in toezicht, handhaving en opsporing (Medewerker GGP, Generalist GGP/TO en Senior GGP/TO).

⁷ Taakaccenthouders voorzien in de behoefte aan contact-, coördinatie- en expertisepunten binnen het basisteam. Voorbeelden van thema's zijn: huiselijk en eer gerelateerd geweld, jeugd, verkeer, vermiste personen, milieu, dierenpolitie, student begeleiding, ondermijning, digitaal / cybercrime, etc.

Bijlage 2: Globaal tijdsplan

Komende weken:

- Communicatie richting DVO en gemeenteraden
- Start harmonisatie van processen
- Besluitvorming eenheidsleiding
- Advies van de OR
- Bespreking met het gezag

Samenvoeging basisteams Rivierenland-West en Veluwe Vallei-Zuid

De tijdslijn voor deze veranderopgave begint met het informeren van de juiste stakeholders via passende communicatiemiddelen (DVO, gemeenteraden en medewerkers). Na deze eerste stap volgt de besluitvorming, waarbij het essentieel is om zorgvuldig verschillende stakeholders te betrekken, maar tegelijkertijd het proces niet langer te laten duren dan noodzakelijk. Het besluitvormingsproces moet efficiënt verlopen, zodat de verandering niet vastloopt, maar wel voldoende ruimte biedt voor overleg en afstemming. Het doel is een gedragen en tijdige beslissing die de voortgang van de verandering ondersteunt.

Het kleinschaligheidsvraagstuk en uitdagingen voor basisteam Veluwe Vallei-Zuid

Colofon

Uitgave:

Politie Gelderland-Midden

Auteurs:

Susanne Nunnikhoven, Carla Quint & Corine Somers

Datum

November 2024

Foto's

Wouter Zaalberg & beeldbank; "ontwerpportaal" Politie Nederland

© Politie, all rights reserved. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie

Inleiding

Sinds 1 januari 2013 kent Nederland een Nationale Politie. Deze hervorming leidde tot de oprichting van robuuste basisteams¹, met als voornaamste doel meer operationele slagkracht creëren en de zichtbaarheid in de wijk vergroten. Wijkagenten vervullen hierbij een sleutelfunctie in de uitvoering van het gebiedsgebonden politiewerk (GGP), waarbij zij probleemgericht, informatie gestuurd en contextgedreven te werk gaan. Sindsdien hebben maatschappelijke ontwikkelingen en de opkomst van nieuwe technologieën een aanzienlijke invloed gehad op de aard en omvang van criminaliteit. Criminaliteit houdt zich in de huidige maatschappij niet meer aan geografische grenzen en heeft steeds vaker een digitaal karakter. Ook het effect van ondermijnende georganiseerde criminaliteit en het groeiende maatschappelijke ongenoegen is zichtbaar in de samenleving. Daarnaast raken de fysieke en digitale leefwerelden steeds meer met elkaar verweven. Tegelijkertijd vraagt deze complexer wordende wereld om steeds meer specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. In het licht van deze veranderende dynamiek is het van essentieel belang dat de politie kan meebewegen met haar omgeving en midden in de diverse samenleving kan blijven staan. Dit vraagt om een politie die stevig maatschappelijk verankerd is, voldoende operationele slagkracht heeft en voldoende wendbaar is.

Basisteam Veluwe Vallei-Zuid

Het basisteam Veluwe Vallei-Zuid omvat de gemeenten Wageningen en Renkum. Wageningen telt zo'n 41.000 inwoners, is een universiteits- en studentenstad maar heeft ook natuur, landbouw en bedrijvigheid. De gemeente Renkum telt 31.500 inwoners verspreid over verschillende woonkernen, waarvan Renkum en Oosterbeek de grootste zijn. Binnen het werkgebied trekken de jaarlijkse 5 mei viering, de Airborne herdenkingen en de gelijknamige mars veel belangstelling. De problematiek in het gebied omvat overlastmeldingen van personen met verward gedrag, gedigitaliseerde criminaliteit, drugscriminaliteit, uitgaansoverlast, geweld, vernielingen en overlast in de wijken. De gezamenlijk vastgestelde prioriteiten in de lokale driehoek en de integrale veiligheidsplannen zijn: zorg en veiligheid, ondermijning, digitale veiligheid, stimuleren van onderlinge verdraagzaamheid en betrokkenheid en samenwerking met inwoners en bedrijven.

Het basisteam kent momenteel nog een omvang van ongeveer 75,5 fte, maar zal door de sterkteverdeling bij de totstandkoming van het Meerjarenbeleidsplan Politie 2024-2027 verder krimpen naar een formatie van 69 fte². Het basisteam moet dus flink in sterkte dalen (-6,5 fte). De politiesterkte voor dit basisteam is niet altijd zo klein geweest. De formatie is de afgelopen jaren sterk afgenomen: 99 fte (2012)³, 83,1 fte (2015), 78,4 fte (2019)⁴, 75,5 fte (2024) en 69 fte (2026)⁵. Dit is een afname van 1/3 van de totale politiecapaciteit. De huidige samenstelling en inrichting van het district zijn vrijwel identiek gebleven aan het

¹ De omvang van een basisteam moet zo zijn, dat een basisteam 24/7 de meest voorkomende basispolitietaken zelfstandig kan uitvoeren. Het basisteam dient bovendien 'probleemgericht' te werken, onder meer in lokale netwerken. De omvang van basisteams kan variëren tussen de 60 en 200 fte. Zie Nationale Politie (2012). Inrichtingsplan Nationale Politie

² Politie Eenheid Oost-Nederland (2024). Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie ONL

³ Nationale Politie (2012). Inrichtingsplan Nationale Politie

⁴ Politie Eenheid Oost-Nederland (2019). Meerjarenbeleidsplan 2019-2022 Politie ONL

⁵ Politie Eenheid Oost-Nederland (2014). Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie ONL

voormalige regiokorps Gelderland-Midden. Dit is het gevolg van bestuurlijke keuzes die tijdens de start van de Nationale Politie zijn gemaakt. In tegenstelling tot de andere vier districten in Oost-Nederland, is in Gelderland-Midden namelijk geen schaalvergroting toegepast. Daarnaast werd destijds in het Districtelijke Veiligheidsoverleg (DVO) Gelderland-Midden eveneens gekozen om af te wijken van de uitkomsten van de gangbare verdeelsystematiek. Op deze wijze werd getracht de kwaliteit van de politiezorg in heel het district te waarborgen en de levensvatbaarheid van alle basisteams te behouden. Hierdoor bestaat het district Gelderland-midden momenteel uit relatief veel basisteams met een kleine omvang. Hoewel de omvang van basisteam Veluwe Vallei-Zuid de afgelopen jaren enorm is afgenomen, is het werkgebied ongewijzigd gebleven, zijn de problematieken steeds complexer geworden en vereist de aanpak steeds meer specialistische kennis.

Opbouw notitie

De politie richt zich in deze notitie op de probleemanalyse van basisteam Veluwe Vallei-Zuid. Hoewel er binnen het basisteam ook mooie ontwikkelingen zichtbaar zijn, vormt de omvang van het basisteam richting de toekomst een beperkende factor om een maatschappelijk verankerde politie te blijven. De beschikbare politiecapaciteit is onvoldoende om structureel voldoende slagkracht te borgen, met name binnen de opsporing. Ondanks dat het basisteam er alles aan doet om al haar basispolitietaken uit te voeren, wordt de effectiviteit hiervan beperkt door de uitdagingen die voortvloeit uit haar omvang. De notitie is gestructureerd rondom de drie hoofdtaken van de politie: het verlenen van hulp, handhaven van de openbare orde en opsporen van strafbare feiten. Afhankelijk van de omstandigheden moet de politie binnen deze domeinen beschermen, begrenzen of bekrachtigen. Aan de hand van gesprekken met de teamleiding en de medewerkers op het basisteam is onderzocht welke specifieke problemen en uitdagingen zich voordoen binnen dit werkgebied. Tevens is gekeken hoe deze problemen zich verhouden tot de maatschappelijke ontwikkelingen en de geprioriteerde thema's van de Politie Eenheid Oost Nederland. De analyse biedt inzicht in de uitdagingen waarmee het basisteam wordt geconfronteerd en draagt bij aan het formuleren van passende oplossingsrichtingen.

Prioriteit ligt vooral bij de noodhulp: incidentafhandeling versoberd

Het verlenen van noodhulp is een kerntaak van de politie en is voor de burger een van de meest herkenbare functies van de politie. Noodhulp is hulp bij incidenten die met spoed inzet van de politie vergen. Dat is het geval wanneer sprake is van levensbedreigende situaties, afhankelijkheid en hulpeloosheid en bij het risico dat een situatie uit de hand loopt. De noodhulp wordt vormgegeven binnen het proces 'incidentafhandeling'. In elk basisteam zijn hiervoor 24 uur per dag en 7 dagen per week noodhulpeenheden beschikbaar. Bij deze incidenten is het namelijk noodzakelijk dat de politie direct handelt, omdat leven en welzijn van burgers ervan af kunnen hangen.

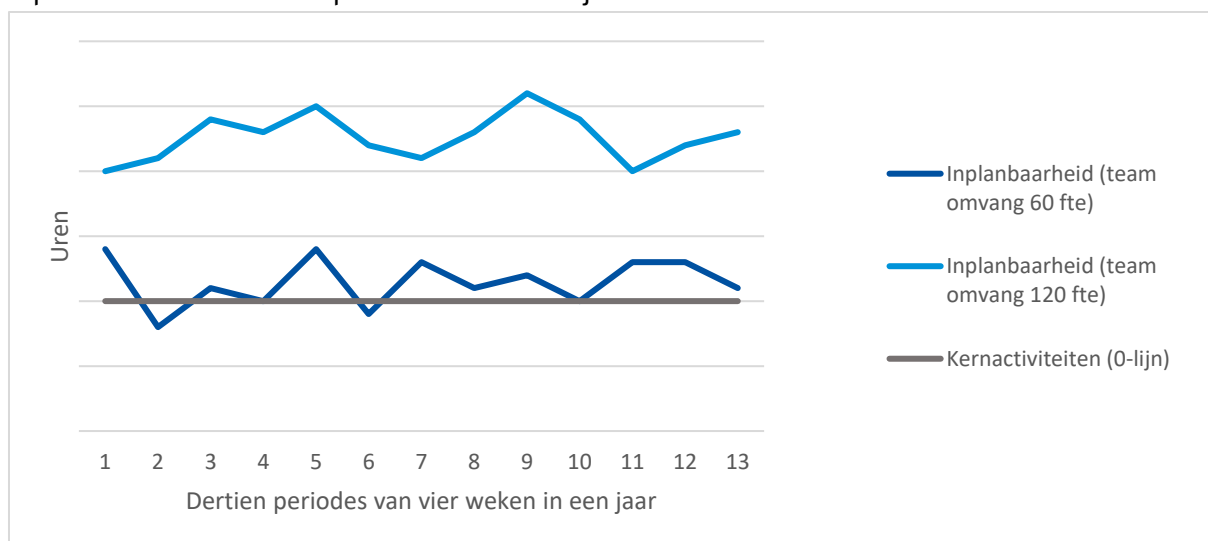
Toekomstige sterkte van het basisteam zal voor werkdruk en roosterdruk zorgen

De politiecapaciteit in basisteam Veluwe Vallei-Zuid staat al jaren onder druk. De toenemende vraag, de complexe eisen die de moderne samenleving aan de politie stelt en daarmee de voortdurende veranderingen in het politiewerk leggen in een toenemende mate druk op het basisteam. Zo neemt de digitale criminaliteit steeds verder toe, zijn er veel personen met verward gedrag en blijft ondermijning ook een groot aandachtspunt. Daarnaast heeft de onderbezetting in het recente verleden en de inzet die nodig is rondom demonstraties, evenementen, ME-inzet en bewaken en beveiligen geleid tot inzetbaarheids- en inplanbaarheidsvraagstukken. Hierdoor is er in de afgelopen jaren sprake geweest van rooster- en werkdruk op het basisteam. In het vooruitzicht dat het basisteam flink moet dalen in de huidige sterkte (-6,5 fte), zal de rooster- en werkdruk (weer) toenemen. Dit is een noodkreet om te veranderen: niets doen is geen optie voor de burger. Er moet beweging komen om de veiligheid te waarborgen en de werkdruk te verlichten.

Op dit moment zijn de perikelen rondom de roostering van de incidentafhandeling in een rustiger vaarwater terecht gekomen. Meerdere collega's geven aan dat de roosterdruk is afgenomen nu basisteam Veluwe Vallei-Zuid weer redelijk op bezetting is. De krapte die eerder werd gevoeld door collega's wordt nu minder ervaren. De eerdere roosterproblematiek maakte het moeilijk om alle diensten direct te vullen. Dankzij de sterke onderling band binnen het hechte basisteam kwam er echter altijd een oplossing. Een voordeel van een klein basisteam is dat collega's vaak de bereidheid toonden om in te springen en extra diensten op zich te nemen. Hierdoor is de noodhulp richting burgers altijd gewaarborgd gebleven. De collega's realiseren zich wel dat het toekomstbeeld er minder rooskleurig uitziet aangezien zij afstevenen op de problematiek die momenteel al zichtbaar is in basisteam Rivierenland-West (zie probleemanalyse basisteam Rivierenland-West). Dit basisteam zit momenteel al op een sterkte van 68,9 fte. Door de toekomstige omvang van basisteam Veluwe Vallei-Zuid zal ook hier een tekort aan inzetbare en inplanbare medewerkers⁶ ontstaan. Dit heeft tot gevolg dat voor de diensten vaker een beroep gedaan zal moeten worden op de wijkagenten en andere

⁶ Formatie is het aantal fte dat de politie in dienst mag hebben (conform MJBP); bezetting is het aantal fte dat de politie in dienst heeft; inzetbaarheid is het aantal fte dat inzetbaar is om het werk te doen en niet ziek is, verlof heeft of een opleiding volgt; inplanbaarheid is de mate waarin de medewerker feitelijk is in te plannen, gespecificeerd naar taken, momenten en locatie (modaliteiten, nachtdienstonthefving, ATW-overtreding, deskundigheid, etc.). Zie Algemene Rekenkamer (2020). Politie ter plaatse.

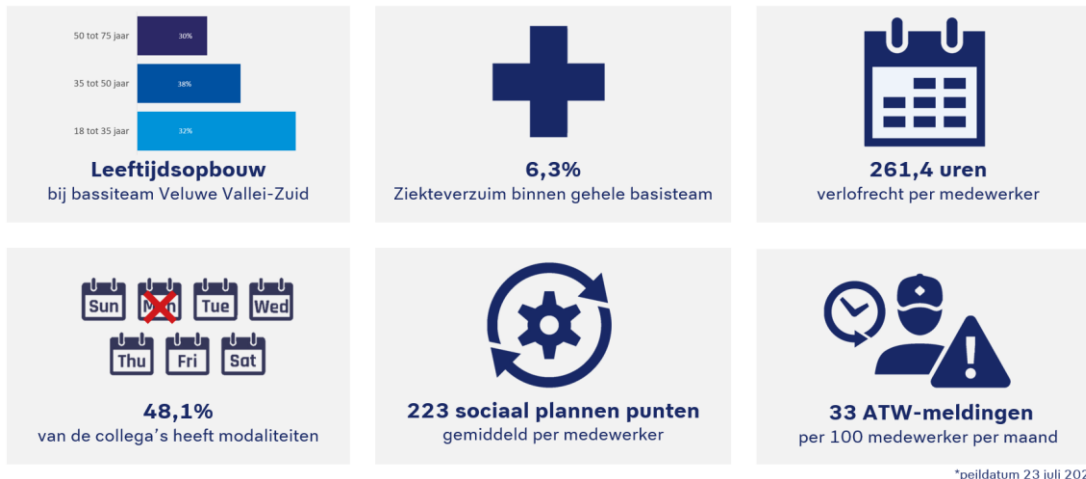
specialisten. Het aantal medewerkers dat op een bepaald moment aanwezig en toegerust is om bepaalde taken uit te voeren zal ten opzichte van de afgelopen jaren sterk afnemen (-31%). Vanzelfsprekend is de impact van ziekte, verlof, nachtdienstonthefing en/of modaliteiten⁷ groter in kleinere basisteams, aangezien er dan een kleinere groep medewerkers beschikbaar blijft om de roosters rond te krijgen. Het gevolg hiervan is dat er een vicieuze cirkel zal ontstaan, waarbij een kleine groep medewerkers structureel wordt overvraagd. Deze vicieuze cirkel zal uiteindelijk leiden tot een verlaagde inzetbaarheid door bijvoorbeeld oplopend ziekteverzuim en vertrek van talentvolle medewerkers. In een groter team hebben fluctuaties in inzetbaarheid en inplanbaarheid minder impact op het roostervormingsproces. De grotere omvang van het aantal medewerkers maakt het mogelijk om flexibeler om te gaan met fluctuaties in ziekte, verlof, nachtdienstonthefing en/of modaliteiten. Dit resulteert uiteindelijk in een stabielere rooster met (in relatieve zin) minder diepere dalen rondom de nullijn. Onderstaande grafiek geeft met relatieve getallen de inplanbaarheid aan ten opzichte van de nullijn.

”Wij hebben een periode gehad dat wij krapper zaten qua bezetting en dat het 'alle hens aan dek' was. Wijkagenten moesten volop meedraaien in de noodhulp, omdat het echt niet meer kon. Nu houden wij ons koppie net boven water”

⁷ Modaliteiten zijn afspraken over een vaste vrije dag of dagdeel in de week. Dat betekent voor het basisteam dat de medewerker op die dag niet kan worden ingepland. Modaliteiten mogen alleen worden geweigerd vanwege 'zwaarwegend dienstbelang'.

Dat het basisteam kampt met roosterdruk is zichtbaar in verschillende indicatoren.

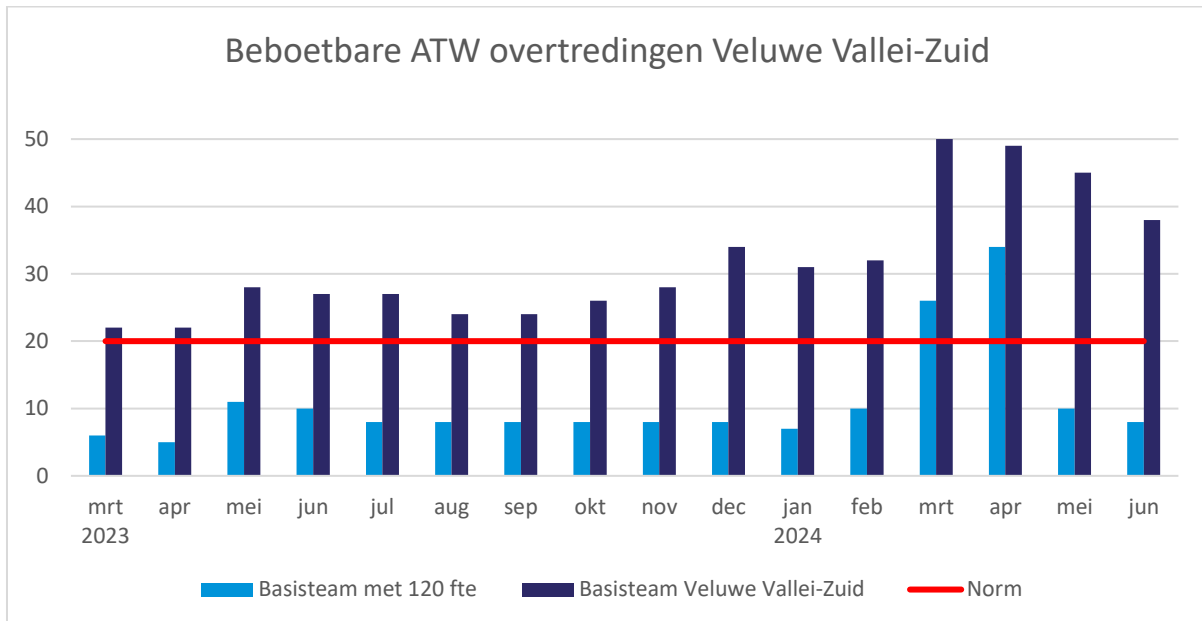

Sinds januari 2023 is het ziekteverzuim binnen het basisteam alleen maar gestegen, waardoor inmiddels de districtelijke norm van 5% is overschreden. In januari 2023 was het ziekteverzuim percentage nog 2,5%, maar het percentage is in juni 2024 inmiddels gestegen tot 6,3%. Oorzaak van deze enorme stijging is o.a. dat er momenteel veel langdurige zieken zijn met relatief complexe casuïstiek. Iets wat direct een grote impact heeft op een kleiner basisteam. Bij de andere basisteams in district Gelderland-Midden⁸ en Oost-Nederland is in diezelfde periode juist een daling zichtbaar (resp. daling van -0,4%: van 5,4% naar 5,0%; en -0,3%: van 6,7% naar 6,4%). Daarnaast is het aantal verlofuren met 261,4 per medewerker relatief hoog in vergelijking met andere basisteams in district Gelderland-Midden en Oost-Nederland (resp. 238,8 en 247,4). Ongeveer 48% van de medewerkers hebben vaste vrije dagen en/of dagdelen. Medewerkers vragen deze modaliteiten aan om rust in het rooster te creëren. Het percentage binnen basisteam Veluwe Vallei-Zuid ligt lager dan het gemiddelde van de andere basisteams in district Gelderland-Midden (66,7%). Dit betekent echter niet dat deze basisteams eenzelfde roosterdruk ervaren. In een kleiner team staan de roosters namelijk meer onder druk door deze modaliteiten. Er blijft namelijk maar een kleinere groep medewerkers over om de roosters mee te vullen. Ook binnen het sociaal plannen is te zien dat belastende roosterelementen aanwezig zijn. Hoe hoger het gemiddelde, hoe groter de belasting op teamniveau. Het aantal sociaal planpunten⁹ per medewerker ligt relatief hoog in vergelijking met andere basisteams in district Gelderland-Midden en Oost-Nederland (resp. 212,25 en 192,5). Dat er sprake is van loyaliteit en groot verantwoordelijkheidsgevoel op het basisteam is ook zichtbaar in de Arbeidstijdenwet (ATW) overtredingen. In 2023 en 2024 is deze namelijk veelvuldig overtreden (zie onderstaande grafiek). Meer dan de helft van de overtredingen van de Arbeidstijdenwet doet zich voor tijdens de dagelijkse en wekelijkse rust. Het overgrote deel van de andere overtredingen vinden evenredig plaats tijdens de nachtdiensten, piketdiensten en langere arbeidstijden. Daarbij dient opgemerkt te worden dat dit nog maar het topje van de ijsberg is. Veel ATW-overtredingen zijn op grond van de

⁸ Wanneer gesproken wordt over andere basisteams in Gelderland-Midden worden de vier robuustere basisteams (Veluwe Vallei-Noord, Ede, Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid) bedoeld.

⁹ Binnen sociaal plannen wordt er gekeken naar vijf belastende roosterelementen: nachtdiensten, weekenduren, consignatie, overuren en verschuiving. Als er in het rooster van een medewerker in een BVCM-periode van 4 weken sprake is van minimaal 2 belastende elementen krijgt hij/zij hiervoor punten. Bij het overschrijden van het sociaal maximum heeft de medewerker recht op compensatie in LFU-minuten.

uitzonderingsbepaling¹⁰ niet zichtbaar in het overzicht. De grafiek toont aan dat er een aanzienlijke druk is om de roosters te vullen, aangezien medewerkers structureel onvoldoende rust krijgen tussen hun diensten.

¹⁰ Als de taakuitoefening van de politie (o.a. handhaven van de rechtsorde en opsporen van strafbare feiten) dreigt te worden belemmerd door het toepassen van de ATW, kan met een beroep op art. 2:5 ATW de ATW buiten werking worden gezet.

De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge uitstroom door vergrijzing¹¹ in relatie tot het nieuwe politieonderwijs zijn steeds meer van invloed op de beschikbare capaciteit bij de Nationale Politie. Hoewel dit landelijke problematiek betreft, heeft dit extra impact op basisteam Veluwe Vallei-Zuid. De gevolgen van deze uitdagingen zijn groter voor kleinere basisteams dan voor basisteams met een grotere omvang. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het roostervormingsproces, waar de beperkte beschikbaarheid van personeel leidt tot hogere werkdruk en minder flexibele roosters. Ook het opleiden van nieuwe collega's van startbekwaam naar vakbekwaam wordt bemoeilijkt, aangezien er minder ervaren collega's beschikbaar zijn om deze nieuwe collega's effectief te begeleiden en in te werken. Kijkend naar de leeftijdsopbouw kent het basisteam relatief gezien veel jonge collega's. Hierdoor wordt het nog uitdagender om de minimale bezetting te garanderen zonder de kwaliteit van de noodhulp in gevaar te brengen. Het waarborgen van voldoende ervaren medewerkers op elk moment van de dag zorgt voor extra roosterdruk. Dit heeft tot gevolg gehad dat basisteam Veluwe Vallei-Zuid concessies heeft gedaan ten aanzien van de kwaliteit op de noodhulpvoertuigen. In plaats van drie ervaren collega's worden nu twee ervaren collega's ingeroosterd. Hierdoor kunnen de roosters wel weer rond gekregen worden. De impact van dit knelpunt in de toekomst is nog vele malen groter, aangezien de pool van ervaren collega's vanzelfsprekend kleiner wordt. Bovendien zit de ervaring vaak bij collega's die zijn doorgegroeid naar o.a. wijkagent- en specialistische functies. Hierdoor zullen zij vaker ingezet worden om de noodhulproosters sluitend te krijgen.

Vanwege de huidige krapte in inzetbare en inplanbare medewerkers is besloten om in het werkgebied met minder projectauto's rond te rijden en de bedrijfsvoering anders in te richten. Voor het projectmatige en context gedreven werken is dat niet bevorderlijk: *“projectmatig te werk gaan is hier echt te weinig, dat ligt aan de huidige bezetting en de onwetendheid van collega's omdat zij ook niet zo aangestuurd worden”*. Daarnaast is er strenger gekeken naar de huidige roostervoorkeuren, modaliteiten en de vakantieplanning in het hoogseizoen. In het verleden hadden medewerkers de mogelijkheid om onbeperkt aanvragen te doen, welke werden goedgekeurd mits ze in de planning pasten. Tegenwoordig wordt iedere aanvraag kritisch bekeken. Een voorbeeld is dat besloten is dat elke medewerker maximaal 3 weken verlof kan opnemen tijdens het hoogseizoen. Hierdoor kan er een buffer gecreëerd worden en de inplanbaarheid gewaarborgd blijven. In de toekomst zullen vaker van dit soort bedrijfsmatige keuzes gemaakt moeten worden.

De sterke focus op de noodhulp door roosterdruk

Dat de politie nog altijd sterk georiënteerd is op de noodhulp is zeer begrijpelijk. De politie verleent op jaarbasis duizenden keren eerste hulp aan burgers, waarbij het soms letterlijk gaat om 'leven en dood'. Ook in de politieopleiding ligt de nadruk daarom nog altijd op de noodhulptaak. Als vanouds moet elk basisteam ook voldoende beschikbaarheid voor de noodhulp garanderen. Dit vergt veel politiecapaciteit die uiteindelijk niet beschikbaar is voor ander politiewerk. Het 24/7 waarborgen van deze essentiële politietaken vraagt dus veel van alle basisteams binnen de Nationale Politie. In kleinere basisteams is het waarborgen van deze 24/7 politietaken nog uitdagender, omdat de organisatie van deze beschikbaarheid daar minder efficiënt kan plaatsvinden. Dit leidt tot werk- en roosterdruk, omdat er minder medewerkers zijn om de noodhulpdiensten mee te draaien (zie ook vorige paragraaf).

¹¹ NOS (2023). Tekorten bij politie houden nog jaren langer aan dan gedacht

”

“Wij zijn wel nog heel erg gemindset op het draaien van noodhulp en dat wij verder dan niets zouden kunnen doen. Hier moeten wij in de toekomst van af. Wij kunnen onze capaciteit veel beter inzetten. De meldingsdruk is hier namelijk niet zo hoog”

Hoewel wijkagenten tijdens een noodhulpdienst tussendoor wijkwerk kunnen doen, blijkt dat ze tijdens deze diensten amper toe komen aan het 'eigenlijke' wijkagentenwerk. Dit komt doordat tijdens de uitvoering van de noodhulpdiensten de traditionele noodhulporiëntatie nog steeds overheerst. De constante paraatheid heeft een aanzienlijk impact op de mentale belasting van medewerkers. Van de gedachte dat tijdens deze noodhulpdiensten wijkopdrachten of problemen aangepakt zouden kunnen worden, komt in de praktijk vaak niet zoveel terecht. Het feit dat noodhulpmedewerkers elk moment opgeroepen kunnen worden voor een melding, maakt dat ze slechts in staat zijn om taken uit te voeren die weinig concentratie vereisen en gemakkelijk onderbroken kunnen worden. Deze mentale belasting van het continue beschikbaar zijn, bemoeilijkt de focus op diepgaand of langdurig werk. De efficiëntie en effectiviteit van de werkzaamheden buiten de noodhulptaak nemen hierdoor af. Om dit patroon te doorbreken is niet alleen een verandering in werkwijze nodig, maar is er daarnaast ook een wezenlijke cultuur- en gedragsverandering binnen de organisatie vereist. Hoewel een verandering in cultuur en werkwijze noodzakelijk is, betekent dit niet dat er per definitie minder noodhulpvoertuigen nodig zijn. De behoefte aan snelle noodhulp blijft namelijk essentieel voor de veiligheid van de samenleving. Het doel is niet om de capaciteit voor noodhulp te verminderen, maar om de werkprocessen zodanig te herstructureren dat wijkagenten voldoende ruimte krijgen voor preventief en wijkgericht werk. Een herstructurering van taken en een cultuurverandering kunnen ervoor zorgen dat de balans tussen noodhulp en proactief wijkwerk beter wordt geoptimaliseerd.

”

“In vergelijking met het vorige team waar ik werkte is het projectmatige werken hier veel uitgekleed. ”

Samenvattend zal de aanzienlijke vermindering van de formatie en de structurele onderbezetting resulteren in een vermindering van inzetbare en inplanbare medewerkers, hetgeen de druk op de roosters zal doen verhogen. Hoewel met de vorming van de basisteams de traditionele noodhulp minder centraal zou moeten staan, blijkt uit bovengenoemde dat in de praktijk nog altijd veel aandacht gaat naar de noodhulp. De waan van de dag domineert daarbij het denken, waardoor de ruimte en aandacht voor gebiedsgebonden en probleemgericht werken moeilijk vorm krijgen.

Handhaving in de wijk

Openbare ordeproblemen en onveiligheid ontstaan vaak lokaal, waardoor het van belang is dat deze lokaal worden aangepakt. In dit kader heeft de wijkagent een centrale rol. De wijkagent vormt de spil in het gebiedsgebonden politiewerk en vormt het vaste aanspreekpunt voor bewoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners binnen een wijk. Door de kennis van en contacten in de wijk kunnen wijkagenten problemen vroegtijdig signaleren, oplossen en (mogelijk) voorkomen. Samen met collega's binnen het basisteam leveren de wijkagenten hiermee een belangrijke bijdrage aan de handhaving van de openbare orde, veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Daarnaast borgt de wijkagent in belangrijke mate hiermee ook de maatschappelijke verankering van de politie.

Verbinding met de wijk onder druk

De Nederlandse politie staat bekend om haar stevige maatschappelijke verankering. Wijkagenten fungeren als sleutelfiguur binnen de basispolitiezorg en waarborgen hiermee de basale zichtbaarheid en aanspreekbaarheid van de politie in de wijk. Om voor een goede lokale inbedding van de politie te zorgen, is ten aanzien van de wijkagentfunctie een aantal kaders gesteld. Het voornaamste kader betreft de wettelijke norm dat er ten minste één wijkagent per 5.000 inwoners is. Daarnaast hanteert de politie als interne streefnorm dat een wijkagent 80 procent van de tijd werkzaamheden 'in of voor de wijk' verricht en 20 procent voor andere politietaken.

Op dit moment geven de wijkagenten aan dat zij weer voldoende tijd krijgen voor hun wijkagentenwerkzaamheden. De wijkagenten van basisteam Veluwe Vallei-Zuid staan in verbinding met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners. De kleinschaligheid van het basisteam maakt dat er snel met partners geschakeld kan worden indien (onverwachte) situaties hierom vragen. Denk bijvoorbeeld aan het signaal van de mogelijke verstoring van de jaarlijkse dodenherdenking op 4 mei afgelopen jaar. Door de contacten in de wijk weet de wijkagent wat er speelt en kan deze samen met partners de juiste interventies plegen. Dit was een tijd anders, aangezien een wijkagent met pensioen is gegaan, een wijkagent op non-actief is gesteld en twee wijkagenten langdurig ziek waren. De wijkzorg van deze collega's kon niet overgenomen worden door de anderen. Hierdoor waren wijkagenten soms afwezig bij overleggen met gemeenten, woningbouwverenigingen en andere instanties. Dit was ook zichtbaar in het mindere aantal uren wijkzorg dat geregistreerd is. Uit de cijfermatige analyse over 2023 blijkt dat wijkagenten 42 procent van de tijd aan werk in of voor hun wijk hebben besteed. Dat wijkagenten de streefnorm niet haalden kwam enerzijds door de bezettingsproblematiek binnen de wijkagenten en anderzijds doordat zij vanwege de roosterproblemen vaak moesten inspringen in de noodhulp en de afhandeling van incidenten. Op dit moment is het aantal wijkagenten weer op formatie en bezetting (14 fte), maar de wijkagenten halen nog steeds niet de 80% streefnorm. Het toekomstperspectief ziet er ook niet rooskleurig uit. De verwachting is dat wijkagenten, vanwege de toekomstige formatie en bezetting in de gebiedsgebonden politiezorg, de komende periode vaker ingezet moeten worden voor de noodhulp en andere politietaken. Hierdoor zal de verbinding met de wijken onder druk komen te staan (zie het beeld wat momenteel in de probleemanalyse van Rivierenland-West naar voren komt). Hoewel wijkagenten vaak weinig tijd hebben voor hun

eigen wijk, blijkt dit weinig invloed te hebben op het beeld van de politie onder inwoners van gemeenten Renkum en Wageningen. Uit de Veiligheidsmonitor¹² blijkt dat 49% (zeer) tevreden is over het functioneren van basisteam Veluwe Vallei Zuid, en 38,4% tevreden is over de politie in de eigen buurt. Ook is 34,9% tevreden over de zichtbaarheid van de politie, wat hoger is dan gemiddeld in district Gelderland-Midden en landelijk. Ondanks de beperkte aanwezigheid van wijkagenten blijft de tevredenheid en het vertrouwen stabiel vergeleken met voorgaande jaren.

” Wij hebben een zware tijd gehad bij de wijkagenten. Op een gegeven moment waren wij met drie wijkagenten en moesten wij onze broek ophouden. Nu komt ons team eindelijk weer op sterkte, maar moeten wij weer enorm veel formatie inleveren. Aan echt bouwen aan een verbinding in de wijk zullen wij denk ik niet toekomen.

Daarnaast is de rol van de wijkagent cruciaal voor het wijkgerichte werken, waarbij de nadruk ligt op het opbouwen van netwerkrelaties en het effectief aanpakken van lokale veiligheidsproblemen. Helaas ontbreekt momenteel de noodzakelijke ondersteuning vanuit het basisteam die de wijkagent nodig heeft. Het gebrek aan ondersteuning komt voornamelijk door de roosterproblematiek binnen het basisteam, waardoor er onvoldoende capaciteit overblijft om de wijkagenten te ondersteunen bij de aanpak van veiligheidsproblemen in de wijk. Hierdoor kan de wijkagent zijn regierol niet optimaal vervullen, waardoor het clustergerichte werken moeilijk vorm krijgt.

Karakter van de wijk wordt complexer

Het werk van de wijkagent wordt steeds omvangrijker doordat aard, omvang en dynamiek van de problemen die zich voordoen in de wijken steeds complexer worden en voortdurend aan verandering onderhevig zijn. Niet alleen de digitale en fysieke leefwereld raken in toenemende mate met elkaar verweven. Ook de samenleving is diverser geworden. De afgelopen jaren zijn hierdoor steeds meer nieuwe problemen op het bord van de wijkagent terecht gekomen; zoals ondermijnende criminaliteit, digitalisering en spanningen tussen (etnische) bevolkingsgroepen¹³. Enkele concrete voorbeelden van wijkproblemen zijn: online oplichting en fraude, online bedreigingen, digitale oproepen tot openbare ordeverstoringen, gebruik van digitale middelen in verkeer en discriminerende en racistische uitingen op sociale media. Daarnaast brengt de toekomst van onze samenleving, de jeugd, steeds meer tijd online door (bijvoorbeeld Snapchat, TikTok en Telegram). De snelle ontwikkeling van verschillende vormen van digitale en ondermijnende criminaliteit zorgt ervoor dat de politie niet altijd over de benodigde expertise en (tijdelijke) capaciteit beschikt binnen de basisteams om deze criminaliteit effectief aan te pakken. Om de basisteams hierin beter te ondersteunen, is er een groeiende behoefte aan o.a. digitale expertise die specifiek gericht is op de wijk. Dit stelt de politie in staat om zowel lokale als grensoverschrijdende criminaliteit adequater aan te pakken. Om hierin te voorzien, is het Platform Web & Wijk opgericht¹⁴. Deze voorziening,

¹² Akkermans, Derksen, Kennis, Kloosterman & Moons (2024) Veiligheidsmonitor 2023

¹³ Zie onder andere Terpstra & Evers(2019) Wijkagenten en veranderingen in hun dagelijks werk; en Terpstra, Salet, Duijnenveldt & Havinga (2021) Gebiedsgebonden politiewerk in ontwikkeling

¹⁴ Politie Eenheid Oost-Nederland (2024). Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie ONL

bestaande uit 55 fte, ondersteunt de basisteams, zodat wijkagenten zich kunnen concentreren op hun kerntaak: het politiewerk voor en met de inwoners van de wijk. Dit neemt echter niet weg dat wijkagenten zich moeten blijven ontwikkelen in lijn met de veranderende samenleving. De betekenis van nabijheid, herkenbaarheid en aanspreekbaarheid verandert, zeker in een tijd waarin digitale interactie steeds belangrijker wordt. Het politiewerk voor en met de wijkbewoners betekent dat wijkagenten zowel digitaal als fysiek in verbinding moeten staan met de mensen in hun wijk. Het Platform Web & Wijk biedt hierbij ondersteuning, maar ontslaat wijkagenten er niet van om mee te gaan in de maatschappelijke ontwikkelingen en zich ook digitaal verder te ontwikkelen.

Bij basisteam Veluwe Vallei-Zuid is er steeds meer aandacht voor digitale criminaliteit, maar er zijn duidelijk nog stappen te zetten. Op dit moment richt het politiewerk binnen het digitale domein zich vooral op communicatie via sociale media. Dit biedt slechts een beperkt inzicht in wat zich werkelijk in de digitale wereld afspeelt en wat relevant is voor de problemen in de wijk. Problemen onder de jeugd blijven vaak onzichtbaar, omdat deze problemen vaak in online afgeschermdes omgevingen plaatsvinden. Binnen deze digitale hangplekken vindt gedrag plaats dat soms ook strafbaar is. Denk hierbij aan problemen zoals online pesten, bedreiging, sexting en drugshandel. Hierdoor is het basisteam afhankelijk van wat burgers hierover melden. Echter is er onvoldoende tijd om structureel (digitaal) in verbinding te zijn met bewoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners binnen de wijk. Mooie initiatieven die het basisteam samen met ketenpartners heeft ontwikkeld, zijn de bewustwordingscampagnes; zoals de week van de digitale veiligheid. Op deze manier probeert het basisteam burgers voorlichting te geven over digitale veiligheid, gevaren van internet en hoe te voorkomen dat burgers slachtoffer worden van deze criminaliteit.

Daarnaast is het voor de aanpak van ondermijning belangrijk dat er goed zicht is in en op de wijk, zodat criminele speelvelden in kaart gebracht kunnen worden. Hoewel de wijkagent goed op de hoogte is van de individuele 'pappenheimers' in de buurt, ontbreekt het hen aan inzicht in de onderliggende criminele netwerken en de digitale structuren die deze netwerken mogelijk maken. Dit gebrek aan inzicht bemoeilijkt de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Echter wordt op het team wel alles in werking gesteld om gezamenlijk met partners op te treden ten behoeve van de aanpak milieucriminaliteit en om de informatiepositie te versterken in de strijd tegen ondermijnende activiteiten. Een mooi initiatief hiervan is de integrale veiligheidsactie in Wolfheze. Ondanks de grote capaciteitsvraagstukken krijgt het basisteam het toch voor elkaar om binnen een jaar twee keer een actie van dit kaliber op te zetten.

Om effectief te kunnen blijven opereren in de veranderende context van de wijk, is het essentieel dat wijkagenten hun vaardigheden en kennis uitbreiden naar het digitale domein en beter gebruikmaken van technologie om zicht te krijgen op activiteiten die de veiligheid in de wijk beïnvloeden. Door de huidige roosterdruk ontbreekt echter de ruimte om medewerkers verder te ontwikkelen op dit gebied. De doorontwikkeling op zowel organisatie-, team- als individueel niveau schiet hierdoor tekort, waardoor het onmogelijk is om bij te blijven op thema's die essentieel zijn om een lokaal verankerde politie te blijven. Dit alles heeft directe gevolgen voor de taken en ambities van het basisteam met betrekking tot nabijheid in de wijken en preventief optreden. Hierdoor staat de verbinding met het steeds complexer wordende karakter van de wijk onder druk.

Rechercheurs worstelen met nieuwe vormen van criminaliteit door focus op aangifte

De opsporing is een van de drie hoofdtaken van de politie, naast handhaving en noodhulp. Het basisteam is hierbij primair verantwoordelijk voor het opnemen van aangiften (aan het bureau en op locatie), de casescreening, het afhandelen van heterdaad-aanhoudingen en het incidentgericht opsporen van de veel voorkomende criminaliteit (VVC)¹⁵. Voor de afhandeling VVC-zaken is in elk team in ieder geval een senior medewerker opsporing aangesteld. Deze heeft als coördinerende taak de opsporingszaken voor het team te verdelen over de uitvoerende medewerkers.

Aangiftegestuurde opsporing remt effectieve opsporingsonderzoeken

De huidige formatie voor opsporingsonderzoeken binnen het basisteam bestaat uit 5 fte, waarvan 2,75 fte senior tactische opsporing en 2,63 fte generalist tactische opsporing. Ook hier hebben fluctuaties in de bezetting veel impact. Hierdoor bestaat de teamrecherche werkelijk uit 2,75 fte senior tactische opsporing en 0,75 fte generalist tactische opsporing. Dit is echter te weinig om effectief opsporingsonderzoeken te kunnen blijven draaien. Vandaar dat er nog 1 fte generalist GGP is toegevoegd. Deze collega is hiermee niet meer inzetbaar voor de incidentafhandeling. De huidige capaciteit voor de opsporing wordt met name ingezet voor het reageren op incidenten. De basisteamrecherche richt zich primair op de binnengekomen aangiftes, wat betekent dat de werkzaamheden voornamelijk worden bepaald door meldingen van strafbare feiten. Ook hier zien wij dat de capaciteit die er is, voornamelijk wordt opgeslokt door de urgente zaken (heterdaadzaken als winkeldiefstal en eenvoudige aangiftedelicten als diefstal, vernielingen en mishandelingen). Dit heeft tot gevolg dat aangiftes vaak niet worden gescreend op inhoud maar op de beschikbare capaciteit. Hierdoor blijft er weinig ruimte over voor projectmatige opsporingsonderzoeken¹⁶. Een concreet voorbeeld hiervan is een zaak waarbij een verdachte veel oplichtingen pleegt. Door fluctuaties in de bezetting (zwangerschapsverlof en vertrek collega), alle andere zaken die gedraaid moeten worden en de werkzaamheden die bij de coördinatoren liggen komt de teamrecherche niet toe aan het opstellen van een zaaksplan om het onderzoek op te starten.

Voor het afhandelen van heterdaad-aanhoudingen werkt basisteam Veluwe Vallei-Zuid in een samenwerkingsverband met basisteams Arnhem-Noord, Arnhem-Zuid en Rivierenland-West. Dit samenwerkingsverband is ontstaan doordat het niet planbare karakter van de heterdaadzaken een enorme rooster- en werkdruk veroorzaakte op de kleinere basisteams. Ondanks dat er geen heterdaadzaken kunnen zijn, dient er wel dagelijks een rooster van 07.00-22.00 uur geborgd te worden. De afspraak met ketenpartners binnen ZSM is dat op deze vaste tijden een aanspreekpunt beschikbaar is. Vooral in de kleinere basisteams zorgde dit voor een hoge roosterdruk en vermindering van werkplezier. De inzet op heterdaadafhandeling ging daarnaast steeds vaker ten koste van het werken in de wijkcontext

¹⁵ Voorbeelden van dit soort delicten zijn onder andere: fietsendiefstal, winkeldiefstal, vernieling, eenvoudige mishandeling en belediging.

¹⁶ Met projectmatige opsporingsonderzoeken worden onderzoeken bedoeld die gestart worden op basis van veiligheidsproblemen. Hiermee bedoelen wij dus niet de complexere en meer probleemgerichte opsporingsonderzoeken die door de districtsrecherche opgepakt worden.

en de projectmatige onderzoeken. De samenwerking binnen de heterdaadafhandeling heeft niet het beoogde effect gehad. Uit bovenstaande paragraaf blijkt dat door de huidige formatie het basisteam nog steeds niet in staat is om projectmatige opsporingsonderzoeken op te pakken.

Het BOSZ¹⁷-dashboard geeft inzicht in kwaliteit, capaciteit en selectiviteit van de opsporing. Kijkend naar dit dashboard zijn verschillen in aangiftdruk per medewerker en in het aantal zaken dat afgerond wordt met verdachte. In het afgelopen half jaar¹⁸ zijn er binnen basisteam Veluwe Vallei-Zuid 1.057 aangiften binnengekomen. Van al deze aangiften komen 550 door de screening, waarvan vervolgens 30% vroegtijdig wordt beëindigd op basis van het selectiviteitskader¹⁹. Uiteindelijk worden 385 aangiften in behandeling genomen; waarvan 254 aangiften worden afgerond met een verdachte. Dat betekent dat 24% van de totaal binnengekomen aangiften worden afgerond met een verdachte. In vergelijking met andere basisteams in district Gelderland-Midden en Oost-Nederland ligt het aantal zaken afgerond met verdachte lager (resp. 25,5% en 25,8%). Deze cijfers laten zien dat de er 7% minder productie is ten opzichte van ONL.

Samenvattend laten bovenstaande paragrafen zien dat er sprake is van heterdaad-, incident- en aangiftegestuurde opsporing en dat er te weinig ruimte is voor probleem- en gebiedsgericht opsporingswerk met een zaaksplan. Urgente opsporingszaken gaan nog te vaak voor belangrijke opsporingszaken. De heterdaad winkeldiefstal wint het nog te vaak van de bankhelpdeskfraude met grote financiële en emotionele schade.

Gevoelsmatig boeken wij vrij veel zaken af, want dat mag volgens het selectiviteitskader. De zaken die dan overblijven zijn niet “echte” opsporingszaken. Het is meer lopende band werk en erg aangifte gestuurd. Opsporing is hier nu wel een ondergeschoven kindje. We zijn te klein om de echte problemen aan te pakken.

Rechercheurs worstelen met nieuwe vormen van criminaliteit

De wereld wordt steeds complexer en ons dagelijks leven is enorm gedigitaliseerd en verweven met de fysieke wereld. Deze ontwikkeling biedt allerlei nieuwe mogelijkheden voor het plegen van criminaliteit. Het gaat in het bijzonder om de sterke toename van de gedigitaliseerde criminaliteit en de ondermijnende gevolgen van de georganiseerde criminaliteit op lokaal niveau. Deze criminaliteitsvormen vragen om meer specialistische kennis en vaardigheden. Het beroep dat op de researchcapaciteit in de basisteams wordt gedaan is hierdoor veranderd en lastig te realiseren. De aard, omvang en dynamiek van deze criminaliteitsvormen is enorm en stelt rechercheurs voor een uitdaging. Deze uitdaging begint al bij het proces van beoordelen en selecteren; over het algemeen is dit proces nog steeds gericht op de aanpak van traditionele vormen van criminaliteit. Belangrijke zaken als ondermijning en gedigitaliseerde criminaliteit worden vaak uitgescreend als gevolg van

¹⁷ In het registratiesysteem BOSZ (Betere Opsporing door Sturen op Zaken) registreren politie en OM alle stappen in de behandeling van opsporingsdossiers.

¹⁸ Peildatum 1 januari 2024 t/m 30 juni 2024

¹⁹ Conform het selectiviteitskader kan een zaak vroegtijdig beëindigd worden om één van de volgende redenen: geen kansrijk vervolgbare zaak, niet strafrechtelijke interventie effectiever en vanwege (kwalitatieve en kwantitatieve) capaciteitsoverwegingen.

onvoldoende kennis of vanwege de hoeveelheid politiecapaciteit die het kost. Ook voor “haalzaken”, wanneer een veiligheidsprobleem wordt vertaald naar een project, is te weinig capaciteit omdat het vaak tijdrovende onderzoeken zijn. De nieuwe vormen van criminaliteit vragen naast actuele kennis en kunde ook om voldoende capaciteit. Iets wat op basisteam Veluwe Vallei-zuid onvoldoende aanwezig is. Kennis over de opsporing van digitale criminaliteit is nog maar in heel beperkte mate aanwezig op het team. Dit tekort aan expertise is eveneens een gevolg van het beperkte aantal medewerkers, waardoor er geen ruimte ontstaat om te ontwikkelen en deze kennis en kunde op te doen.

Kijkend naar het criminele speelveld van ondermijning, beperkt het beeld zich tot zichtbare individuen in plaats van het bredere netwerk waarin zij opereren. Dit betekent dat de schaarse opsporing zich vaak richt op de ‘poppetjes’ die in beeld zijn, zonder dat er voldoende aandacht gericht kan worden op de onderliggende structuren en netwerken. Ook dit probleem is terug te voeren op het capaciteitstekort, aangezien er niet genoeg personeel is om diepgaand onderzoek te doen naar de bredere criminele netwerken. Het gebrek aan digitale kennis en middelen is een direct gevolg van het beperkte aantal medewerkers en de beperkte middelen die beschikbaar zijn voor training en technologie, wat de opsporing nog verder bemoeilijkt.

Samenvattend staat de opsporingsafdeling van elk basisteam al voor een complexe reeks uitdagingen. Beperkte capaciteit maakt het haast onmogelijk om de benodigde zaken uit te voeren, burgers en slachtoffers zo goed mogelijk te helpen en de benodigde kennis en kunde op te doen om nieuwe vormen van criminaliteit aan te pakken.

Conclusie

In dit rapport is verslag gedaan van problemen en uitdagingen die zich aandienen binnen basisteam Veluwe Vallei-Zuid. Hoewel er binnen het basisteam ook mooie ontwikkelingen zichtbaar zijn, vormt de omvang van het basisteam richting de toekomst een beperkende factor om een maatschappelijk verankerde politie te blijven. De bevindingen in dit rapport leiden tot de volgende conclusie:

- De noodkreet voor verandering wordt steeds urgenter door de verwachte krimp van het basisteam (-6,5 fte). De toekomstige politiesterkte zal hierdoor kwetsbaar worden: er ontstaat een tekort aan inzetbare en inplanbare medewerkers, wat leidt tot hogere rooster- en werkdruk. Dit zal uiteindelijk resulteren in een oplopend ziekteverzuim en vertrek van talentvolle medewerkers. De impact die ziekte, verlof, nachtdienstonthefing en modaliteiten hebben op het roostervormingsproces zal toenemen. Uiteindelijk zal dit ten koste gaan van de handhavingstaken, opsporingstaken en ambities die het basisteam heeft op o.a. aanpak van ondermijning, digitalisering, personen met verward gedrag.
- Wijkagenten besteden maar 42 procent van hun tijd aan het werken in of voor de wijk (i.p.v. de streefnorm van 80 procent). Wijkagenten zijn hierdoor onvoldoende (digitaal) zichtbaar aan het werk in en voor de wijk. De digitale en fysieke leefwerelden raken in toenemende mate verweven, wat de betekenis van deze nabijheid, herkenbaarheid en aanspreekbaarheid van de wijkagent beïnvloedt. Het basisteam is hier nog onvoldoende op ingespeeld. Dit zet de lokale verankering en de verbinding met de wijken onder druk.
- De basisteamrecherche bestaat momenteel uit 3,5 fte (feitelijke bezetting). Door deze omvang staat de slagkracht van de opsporing onder druk. De basisteamrecherche richt zich primair op de binnengekomen aangiftes; maar vanwege capaciteitsgebrek kunnen niet alle zaken van de inwoners van gemeenten Renkum en Wageningen worden opgepakt. Binnen de teamrecherche ligt vooral de focus bij de urgente zaken (heterdaadzaken als winkeldiefstal en eenvoudige aangiftedelicten) in plaats van de belangrijke zaken (als ondermijning en gedigitaliseerde criminaliteit).
- De omvang van het basisteam roept ook vragen op over specialisatie binnen het basisteam en de grenzen daarvan. Door de huidige omvang is specialisatie niet op een efficiënte en economisch verantwoorde wijze te organiseren. Vanwege de rooster- en werkdruk hebben medewerkers onvoldoende tijd om relevante opleidingen en cursussen te volgen. Hierdoor kunnen zij zich niet ontwikkelen en verwerven zij ook niet de juiste vakinhoudelijke kennis en vaardigheden voor hun werk. Het basisteam beschikt momenteel niet over de relevante specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden²⁰ die nodig zijn voor de huidige maatschappelijke opgaven.

²⁰ Bij de vorming van de Nationale Politie was het uitgangspunt dat gewerkt zou worden vanuit generalisme. We zien in de huidige maatschappij dat we het met het uitgangspunt van generalisme niet meer gaan redden. We zullen echt meer moeten specialiseren om in staat zijn te innoveren en onze werkwijze continu aan te passen aan de veranderende maatschappelijke opgaven

Het kleinschaligheidsvraagstuk en uitdagingen voor basisteam Rivierenland-West

Colofon

Uitgave:

Politie Gelderland-Midden

Auteurs:

Peter Verhofstad, Annouska Bruil & Corine Somers

Datum

December 2024

Foto's

Wouter Zaalberg & beeldbank; "ontwerpportaal" Politie Nederland

© Politie, all rights reserved. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie

Inleiding

Sinds 1 januari 2013 kent Nederland een Nationale Politie. Deze hervorming leidde tot de oprichting van robuuste basisteams¹, met als voornaamste doel meer operationele slagkracht creëren en de zichtbaarheid in de wijk vergroten. Wijkagenten vervullen hierbij een sleutelfunctie in de uitvoering van het gebiedsgebonden politiewerk (GGP), waarbij zij probleemgericht, informatie gestuurd en contextgedreven te werk gaan. Sindsdien hebben maatschappelijke ontwikkelingen en de opkomst van nieuwe technologieën een aanzienlijke invloed gehad op de aard en omvang van criminaliteit. Criminaliteit houdt zich in de huidige maatschappij niet meer aan geografische grenzen en heeft steeds vaker een digitaal karakter. Ook het effect van ondermijnende georganiseerde criminaliteit en het groeiende maatschappelijke ongenoegen is zichtbaar in de samenleving. Daarnaast raken de fysieke en digitale leefwerelden steeds meer met elkaar verweven. Tegelijkertijd vraagt deze complexere wereld om steeds meer specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. In het licht van deze veranderende dynamiek is het van essentieel belang dat de politie kan meebewegen met haar omgeving en midden in de diverse samenleving kan blijven staan. Dit vraagt om een politie die stevig maatschappelijk verankerd is, voldoende operationele slagkracht heeft en voldoende wendbaar is.

Context basisteam Rivierenland-West

Het basisteam Rivierenland-West omvat de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe die beide uit verschillende grotere en kleinere woonkernen bestaan. Zowel in Lingewaard als in Overbetuwe wonen ongeveer 48.000 inwoners. De problematiek in het gebied omvat overlastmeldingen van personen met verward gedrag, drugscriminaliteit, gedigitaliseerde criminaliteit, voertuigcriminaliteit, vernielingen en overlast in de wijken. De gezamenlijk vastgestelde prioriteiten in de lokale driehoek en de integrale veiligheidsplannen zijn: ondermijning, zorg en veiligheid, digitale criminaliteit en verkeersveiligheid.

Het basisteam kent momenteel nog een omvang van ongeveer 69 fte, maar zal door de sterkteverdeling bij de totstandkoming van het Meerjarenbeleidsplan Politie 2024-2027 verder krimpen naar een formatie van 67 fte². De politiesterkte voor dit basisteam is niet altijd zo klein geweest. De formatie is de afgelopen jaren sterk afgenomen: 98,1 fte (2012)³, 75,9 fte (2015), 71,7 fte (2019)⁴, 69 fte (2024) en 67 fte (2026)⁵. Dit is een afname van 1/3 van de totale politiecapaciteit. De huidige samenstelling en inrichting van het district zijn vrijwel identiek gebleven aan het voormalige regiokorps Gelderland-Midden. Dit is het gevolg van bestuurlijke keuzes die tijdens de start van de Nationale Politie zijn gemaakt. In tegenstelling tot de andere vier districten in Oost-Nederland, is in Gelderland-Midden namelijk geen schaalvergroting toegepast. Daarnaast werd destijds in het Districtelijke Veiligheidsoverleg

¹ De omvang van een basisteam moet zo zijn, dat een basisteam 24/7 de meest voorkomende basispolitietaken zelfstandig kan uitvoeren. Het basisteam dient bovendien 'probleemgericht' te werken, onder meer in lokale netwerken. De omvang van basisteams kan variëren tussen de 60 en 200 fte. Zie Nationale Politie (2012). Inrichtingsplan Nationale Politie

² Politie Eenheid Oost-Nederland (2024). Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie ONL

³ Nationale Politie (2012). Inrichtingsplan Nationale Politie

⁴ Politie Eenheid Oost-Nederland (2019). Meerjarenbeleidsplan 2019-2022 Politie ONL

⁵ Politie Eenheid Oost-Nederland (2014). Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie ONL

(DVO) Gelderland-Midden eveneens gekozen om af te wijken van de uitkomsten van de gangbare verdeelsystematiek. Op deze wijze werd getracht de kwaliteit van de politiezorg in heel het district te waarborgen en de levensvatbaarheid van alle basisteams te behouden. Hierdoor bestaat het district Gelderland-midden momenteel uit relatief veel basisteams met een kleine omvang. Hoewel de omvang van basisteam Rivierenland-West de afgelopen jaren enorm is afgenomen, is het werkgebied ongewijzigd gebleven, zijn de problematieken steeds complexer geworden en vereist de aanpak steeds meer specialistische kennis.

Opbouw notitie

De politie richt zich in deze notitie op de probleemanalyse van basisteam Rivierenland-West. Hoewel er binnen het basisteam ook mooie ontwikkelingen zichtbaar zijn, vormt de omvang van het basisteam richting de toekomst een beperkende factor om een maatschappelijk verankerde politie te blijven. De beschikbare politiecapaciteit is onvoldoende om structureel voldoende slagkracht te borgen. Ondanks dat het basisteam er alles aan doet om al haar basispolitietaken uit te voeren, wordt de effectiviteit hiervan beperkt door de uitdagingen die voortvloeit uit haar omvang. De notitie is gestructureerd rondom de drie hoofdtaken van de politie: het verlenen van (nood)hulp, handhaven van de openbare orde en opsporen van strafbare feiten. Afhankelijk van de omstandigheden moet de politie binnen deze domeinen beschermen, begrenzen of bekrachtigen. Aan de hand van gesprekken met de teamleiding en de medewerkers op het basisteam is onderzocht welke specifieke problemen en uitdagingen zich voordoen binnen dit werkgebied. Tevens is gekeken hoe deze problemen zich verhouden tot de maatschappelijke ontwikkelingen en de geprioriteerde thema's van de Politie Eenheid Oost Nederland. De analyse biedt inzicht in de uitdagingen waarmee het basisteam wordt geconfronteerd en draagt bij aan het formuleren van passende oplossingsrichtingen.

Politiecapaciteit primair ingezet voor noodhulp

Het verlenen van noodhulp is een kerntaak van de politie en is voor de burger één van de meest herkenbare functies van de politie. Noodhulp is hulp bij incidenten die met spoed inzet van de politie vergen. Dat is het geval wanneer sprake is van levensbedreigende situaties, afhankelijkheid en hulpeloosheid en bij het risico dat een situatie uit de hand loopt. De noodhulp wordt vormgegeven binnen het proces 'incidentafhandeling'. In elk basisteam zijn hiervoor 24 uur per dag en 7 dagen per week noodhulpeenheden beschikbaar. Bij deze incidenten is het namelijk noodzakelijk dat de politie direct handelt, omdat leven en welzijn van burgers ervan af kunnen hangen.

Huidige formatie en bezetting leidt tot werkdruk en roosterdruk op het basisteam

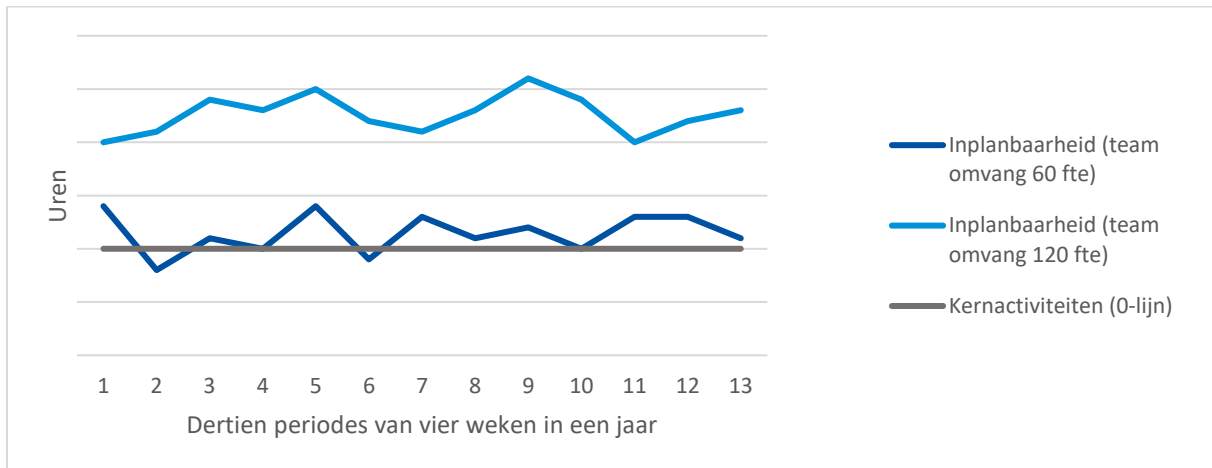
De politiecapaciteit in basisteam Rivierenland-West staat al jaren onder druk. De toenemende vraag, de complexe eisen die de moderne samenleving aan de politie stelt en daarmee de voortdurende veranderingen in het politiewerk leggen in een toenemende mate druk op het basisteam. Er is digitale criminaliteit die steeds verder toeneemt, er zijn veel personen met verward gedrag en ondermijning blijft ook een groot aandachtspunt. Daarnaast leidt de steeds kleiner wordende formatie van het basisteam en de inzet die nodig is rondom demonstraties, evenementen, ME-inzet en bewaken en beveiligen tot inzetbaarheids- en inplanbaarheidsvraagstukken. Hierdoor is de rooster- en werkdruk op het basisteam de afgelopen jaren toegenomen.

Veel van de huidige problemen binnen Rivierenland-West zijn te herleiden naar de wijze waarop geprobeerd wordt de roostering van de incidentafhandeling rond te krijgen. Door de huidige formatie en bezetting van het basisteam ontstaat er een tekort aan inzetbare en inplanbare medewerkers⁶. De roosterproblematiek zorgt ervoor dat het niet altijd mogelijk is om alle diensten onmiddellijk te bezetten. Dankzij de voordelen van een klein en hecht basisteam is het nu nog mogelijk om deze uitdaging op te vangen. Binnen het basisteam is sprake van een sterke onderlinge band, loyaliteit, betrokkenheid en een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Hierdoor zijn collega's bereid om in te springen en extra diensten op zich te nemen. Ook wijkagenten en specialisten zetten deze extra stap vooruit, waardoor voor de noodhulpdiensten ook vaker een beroep op hen gedaan wordt. Deze solidariteit zorgt ervoor dat er telkens weer een oplossing gevonden wordt om het rooster voor de incidentafhandeling sluitend te krijgen. Hierdoor is geborgd dat burgers in nood in de regel tijdig, professioneel en betrouwbaar hulp krijgen.

Het aantal medewerkers dat op een bepaald moment aanwezig en toegerust is om bepaalde taken uit te voeren is de afgelopen jaren sterk afgenomen (-32%). Vanzelfsprekend is de impact van ziekte, verlof, nachtdienstontheffing en/of modaliteiten groter in kleinere basisteams, aangezien er dan een kleinere groep medewerkers beschikbaar blijft om de roosters rond te krijgen. Het gevolg hiervan is dat er een vicieuze cirkel is ontstaan, waarbij

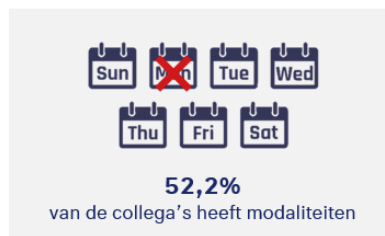
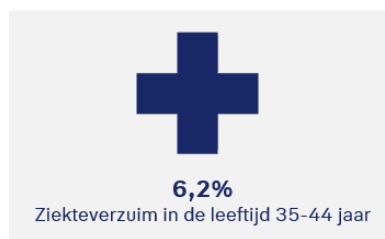
⁶ Formatie is het aantal fte dat de politie in dienst mag hebben (conform MJB); bezetting is het aantal fte dat de politie in dienst heeft; inzetbaarheid is het aantal fte dat inzetbaar is om het werk te doen en niet ziek is, verlof heeft of een opleiding volgt; inplanbaarheid is de mate waarin de medewerker feitelijk is in te plannen, gespecificeerd naar taken, momenten en locatie (modaliteiten, nachtdienstontheffing, ATW-overtreding, deskundigheid, etc.). Zie Algemene Rekenkamer (2020). Politie ter plaatse.

een kleine groep medewerkers structureel wordt overvraagd. Deze vicieuze cirkel zal uiteindelijk leiden tot een verlaagde inzetbaarheid door bijvoorbeeld oplopend ziekteverzuim en vertrek van talentvolle medewerkers. In een groter team hebben fluctuaties in inzetbaarheid en inplanbaarheid minder impact op het roostervormingsproces. De grotere omvang van het aantal medewerkers maakt het mogelijk om flexibeler om te gaan met fluctuaties in ziekte, verlof, nachtdienstontheffing en/of modaliteiten⁷. Dit resulteert uiteindelijk in een stabielere rooster met (in relatieve zin) minder diepere dalen rondom de nullijn. Onderstaande grafiek geeft met relatieve getallen de inplanbaarheid aan ten opzichte van de nullijn.

”Soms is er wel capaciteit maar niet de juiste capaciteit op het juiste moment. Regelmatig moet ik daardoor een wijkagent in de noodhulp inplannen. Dat is waar de ruimte zit... De ruimte om überhaupt iets van een neventaak of een actie te kunnen organiseren is er gewoon niet meer. Daar waar je vroeger tijd kreeg voor een neventaak, moet je nu maar tussen het werk door kijken hoe je het doet.”

Dat het basisteam kampt met roosterdruk is zichtbaar in verschillende indicatoren.

*peildatum 23 juli 2024

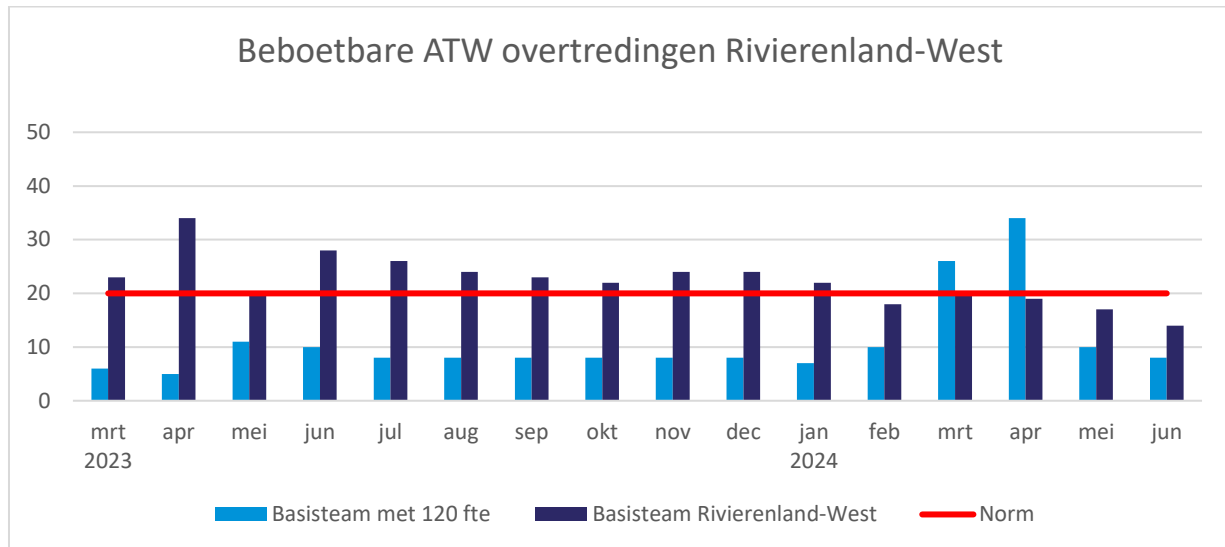
⁷ Modaliteiten zijn afspraken over een vaste vrije dag of dagdeel in de week. Dat betekent voor het basisteam dat de medewerker op die dag niet kan worden ingepland. Modaliteiten mogen alleen worden geweigerd vanwege 'zwaarwegend dienstbelang'.

Sinds januari 2023 is het ziekteverzuim binnen het basisteam gedaald, waardoor de districtelijke norm van 5% is behaald. In januari 2023 was het ziekteverzuim percentage nog 7,4%, maar in juni 2024 is het percentage inmiddels gezakt tot 4,1%. Ondanks de opgaven en uitdagingen waar het basisteam voor staat is dit een mooi resultaat. De teamleiding en de operationeel leidinggevenden kijken wat er nodig is om collega's inzetbaar te houden. De kleinschaligheid van het basisteam maakt dat er veel zorg en aandacht naar elkaar uit gaat. Deze daling in het ziekteverzuim is te danken aan effectieve communicatie en de sterke onderlinge binding en cohesie op de werkvloer. Echter, wanneer er ingezoomd wordt op leeftijdsgroepen is te zien dat het ziekteverzuim binnen de leeftijdsgroep 35-44 jaar relatief hoog is; namelijk 6,2%. Het gemiddelde verzuimpercentage in diezelfde categorie ligt voor andere basisteams in GLM⁸ op 4,3% en voor Oost-Nederland op 5,7%. Het relatief hoge ziekteverzuim in deze leeftijdscategorie is zorgwekkend, aangezien deze doelgroep vaak de kernbezetting vormt van het roostervormingsproces. Daarnaast valt het deze doelgroep ook steeds zwaarder om het werk te combineren met zorgtaken in de privésfeer, vanwege de roosterdruk. Ook hier is extra zorg en aandacht voor deze collega's vanuit de teamleiding. Daarnaast is het aantal verlofuren per medewerker relatief hoog in vergelijking met andere basisteams in district Gelderland-Midden en Oost-Nederland (resp. 238,8 en 247,4). Het percentage nachtdienstontheffingen in basisteam Rivierenland-West is hoger dan in grotere basisteams (gemiddelde RW 22,1% GLM 8,9%; ONL 15%). Het gevolg is dat een kleine groep (jonge) medewerkers de relatief belastende nachtdiensten moeten opvangen. Ongeveer 52% van de medewerkers hebben vaste vrije dagen en/of dag delen. Medewerkers vragen deze modaliteiten aan om rust in het rooster te creëren. Het percentage binnen basisteam Rivierenland-West ligt lager dan het gemiddelde van de andere basisteams in district Gelderland-Midden (66,7%). Dit betekent echter niet dat deze basisteams eenzelfde roosterdruk ervaren. In een kleiner team staan de roosters namelijk meer onder druk door de modaliteiten. Er blijft namelijk maar een kleinere groep medewerkers over om de roosters mee te vullen. Dat er sprake is van loyaliteit en een groot verantwoordelijkheidsgevoel op het basisteam is ook zichtbaar in de Arbeidstijdenwet (ATW) overtredingen. In 2023 is deze namelijk veelvuldig overtreden (zie grafiek op volgende pagina). Een derde van de overtredingen van de Arbeidstijdenwet doet zich voor tijdens de nachtdiensten. Het overgrote deel van de andere overtredingen vindt plaats tijdens de dagelijkse rust en bij piketdiensten. Daarbij dient opgemerkt te worden dat dit nog maar het topje van de ijsberg is. Veel ATW-overtredingen zijn op grond van de uitzonderingsbepaling⁹ uit het overzicht gehaald. De grafiek toont aan dat er een aanzienlijke druk is om de roosters te vullen, aangezien medewerkers structureel onvoldoende rust krijgen tussen hun diensten en veel nachtdiensten moeten draaien. De teamleiding krijgt steeds meer verontrustende signalen dat de energie opraakt en collega's volledig uitgeput zijn. De wisselende diensten en extra inzet leiden tot de uitputting van medewerkers. Het wordt steeds moeilijker om vrije tijd op te nemen om te herstellen, terwijl de werkdruk alleen maar toeneemt. Ondanks de grote loyaliteit van collega's, ziet de teamleiding dat de grens nu echt is bereikt. Zij maken zich dan ook grote

⁸ Wanneer gesproken wordt over andere basisteams in Gelderland-Midden worden de vier robuustere basisteams (Veluwe Vallei-Noord, Ede, Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid) bedoeld.

⁹ Als de taakuitoefening van de politie (o.a. handhaven van de rechtsorde en opsporen van strafbare feiten) dreigt te worden belemmerd door het toepassen van de ATW, kan met een beroep op art. 2:5 ATW de ATW buiten werking worden gezet.

zorgen over het welzijn van hun medewerkers bij de huidige formatie en bezetting van het basisteam.

De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge uitstroom door vergrijzing¹⁰ in relatie tot het nieuwe politieonderwijs zijn steeds meer van invloed op de beschikbare capaciteit bij de Nationale Politie. Hoewel dit landelijke problematiek betreft, heeft dit extra impact op basisteam Rivierenland-West. De gevolgen van deze uitdagingen zijn groter voor kleinere basisteams dan voor basisteams met een grotere omvang. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het roostervormingsproces, waar de beperkte beschikbaarheid van personeel leidt tot hogere werkdruk en minder flexibele roosters. Ook het opleiden van nieuwe collega's van startbekwaam naar vakbekwaam wordt bemoeilijkt, aangezien er minder ervaren collega's beschikbaar zijn om deze nieuwe collega's effectief te begeleiden en in te werken. Ook omdat in het basisteam relatief gezien veel oudere collega's gebruik maken van RPU¹¹. De impact van dit knelpunt is voor basisteam Rivierenland-West groot, aangezien de pool van ervaren collega's vanzelfsprekend kleiner is binnen een klein team. Bovendien zit de ervaring vaak bij collega's die zijn doorgegroeid naar o.a. wijkagent- en/of specialistische functies. Eén van de gevolgen daarvan is dat er vaker een beroep wordt gedaan op wijkagenten en andere specialisten bij de inzet van de incidentafhandeling dan zij zelf wenselijk vinden.

Vanwege de krapte in inzetbare en inplanbare medewerkers is besloten om in het werkgebied met minder noodhulpeenheden te rijden en de operationele sturing anders in te richten. Deze werkwijze is ingevoerd omdat het te vaak niet lukte om de noodhulpdiensten te bemensen. Voor de veiligheid is dat niet bevorderlijk: *“Wetende dat er gewoon ‘s ochtends een collega alleen op straat is. Het gaat altijd goed, totdat het niet meer goed gaat”*. In de weekenden is er ook geen ‘avond-OpCo’¹² meer. Daarnaast wordt er een groter beroep gedaan op alle aanwezige executieve medewerkers. Uitvragen rondom bijstand worden inmiddels ook opgevangen door de wijkagenten. Een collega uit de basispolitiezorg sturen is bijna niet meer

¹⁰ NOS (2023). Tekorten bij politie houden nog jaren langer aan dan gedacht

¹¹ Op basis van de Regeling Partieel Uittreden (RPU) kunnen politiemedewerkers vanaf 58 jaar een aantal uren minder per week gaan werken.

¹² De OpCo is namens de teamleiding belast met de dagelijkse operationele sturing. De OpCo zet bijvoorbeeld het werk uit en is verantwoordelijk voor de (de-)briefing.

mogelijk, omdat door voornoemde knelpunten de roosters in de nachten dan niet meer rond te krijgen zijn. Daarnaast is het rooster in de zomerperiode nog ternauwernood rond te krijgen. Er moet in steeds grotere mate een beroep worden gedaan op de wijkagenten.

De sterke focus op de noodhulp

Dat de politie nog altijd sterk georiënteerd is op de noodhulp is zeer begrijpelijk. De politie verleent op jaarbasis duizenden keren eerste hulp aan burgers, waarbij het regelmatig letterlijk gaat om 'leven en dood'. Ook in de politieopleiding ligt daarom de nadruk nog altijd op de noodhulptaak. Als vanouds moet elk basisteam ook voldoende beschikbaarheid voor de noodhulp garanderen. Dit vergt veel politiecapaciteit die uiteindelijk niet beschikbaar is voor ander politiewerk. Het 24/7 waarborgen van deze essentiële politietaak vraagt dus veel van alle basisteams binnen de Nationale Politie. In kleinere basisteams is het waarborgen van deze 24/7 politietaak nog uitdagender, omdat de organisatie van deze beschikbaarheid daar minder efficiënt kan plaatsvinden. Dit leidt tot werk- en roosterdruk, omdat er minder medewerkers zijn om de noodhulpdiensten mee te draaien (zie ook vorige paragraaf).

“In de noodhulp zijn wij vooral brandjes aan het blussen. Je hebt geen tijd om echt iets te kunnen betekenen voor de burger. Ik voel mij eerder een maatschappelijk werker in politie-uniform, dan dat ik echt boeven aan het vangen ben.”

Hoewel wijkagenten tijdens een noodhulpdienst tussendoor wijkwerk kunnen doen, blijkt dat ze tijdens deze diensten amper toe komen aan het 'eigenlijke' wijkagentenwerk. Dit komt onder andere doordat tijdens de uitvoering van de noodhulpdiensten de traditionele noodhulprioritering nog steeds overheerst. De constante paraatheid heeft een aanzienlijk impact op de mentale belasting van medewerkers. Van de gedachte dat tijdens deze noodhulpdiensten wijkopdrachten of problemen aangepakt zouden kunnen worden, komt in de praktijk vaak niet zoveel terecht. Het feit dat noodhulpmedewerkers elk moment opgeroepen kunnen worden voor een melding, maakt dat ze slechts in staat zijn om taken uit te voeren die weinig concentratie vereisen en gemakkelijk onderbroken kunnen worden. Deze mentale belasting van het continue beschikbaar zijn, bemoeilijkt de focus op diepgaand of langdurig werk. De efficiëntie en effectiviteit van de werkzaamheden buiten de noodhulptaak nemen hierdoor af. Om dit patroon te doorbreken is niet alleen een verandering in werkwijze nodig, maar is er daarnaast ook een wezenlijke cultuur- en gedragsverandering binnen de organisatie vereist. Hoewel een verandering in cultuur en werkwijze noodzakelijk is, betekent dit niet dat er per definitie minder noodhulpvoertuigen nodig zijn. De behoefte aan snelle noodhulp blijft namelijk essentieel voor de veiligheid van de samenleving. Het doel is niet om de capaciteit voor noodhulp te verminderen, maar om de werkprocessen zodanig te herstructureren dat wijkagenten voldoende ruimte krijgen voor preventief en wijkgericht werk. Een herstructurering van taken en een cultuurverandering kunnen ervoor zorgen dat de balans tussen noodhulp en proactief wijkwerk beter wordt geoptimaliseerd.

Kortom, de afname in formatie en de structurele onderbezetting, gecombineerd met inzetbaarheid en inplanbaarheid van medewerkers, veroorzaakt een grote druk op het roostervormingsproces. Hoewel met de vorming van de basisteams de traditionele noodhulp minder centraal zou moeten staan, blijkt uit bovengenoemde dat in de praktijk nog altijd veel

aandacht gaat naar de noodhulp. De waan van de dag domineert daarbij het denken, waardoor de ruimte en aandacht voor gebiedsgebonden en probleemgericht werken moeilijk vorm krijgen.

Wijkagent onvoldoende in de wijk en worstelt met veranderende karakter van de wijk

Openbare ordeproblemen en onveiligheid ontstaan vaak lokaal, waardoor het van belang is dat deze lokaal worden aangepakt. In dit kader heeft de wijkagent een centrale regierol. De wijkagent vormt de spil in het gebiedsgebonden politiewerk en vormt het vaste aanspreekpunt voor bewoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners binnen een wijk. Door de kennis van en contacten in de wijk kunnen wijkagenten problemen vroegtijdig signaleren, oplossen en (mogelijk) voorkomen. Samen met collega's binnen het basisteam leveren de wijkagenten hiermee een belangrijke bijdrage aan de handhaving van de openbare orde, veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Daarnaast borgt de wijkagent in belangrijke mate hiermee ook de maatschappelijke verankering van de politie.

Wijkagenten komen niet toe aan werken in de wijk

De Nederlandse politie staat bekend om haar stevige maatschappelijke verankering. Wijkagenten fungeren als sleutelfiguur binnen de basispolitiezorg en waarborgen hiermee de basale zichtbaarheid en aanspreekbaarheid van de politie in de wijk. Om voor een goede lokale inbedding van de politie te zorgen is ten aanzien van de wijkagent een aantal kaders gesteld. Het voornaamste kader betreft de wettelijke norm dat er ten minste één wijkagent per 5.000 inwoners is. Daarnaast hanteert de politie als interne streefnorm dat een wijkagent 80 procent van de tijd werkzaamheden 'in of voor de wijk' verricht en 20 procent voor andere politietaken.

Mede door de huidige formatie en bezetting in de gebiedsgebonden politiewerk en de scheve verhouding tussen werkaanbod en de inzetbare capaciteit staat binnen basisteam Rivierenland-West de aanwezigheid van de politie in de wijken momenteel onder druk. Hoewel het basisteam voldoet aan de wettelijke norm (19 fte wijkagenten), lukt het niet om de wijkagenten 80 procent van de tijd in of voor de eigen wijk te laten werken. Uit de cijfermatige analyse over 2023 blijkt dat wijkagenten 68 procent van de tijd aan werk in of voor hun wijk besteden. Dat wijkagenten de streefnorm niet halen komt doordat zij vanwege de roosterproblemen vaak moeten inspringen in de noodhulp en de afhandeling van incidenten. Daarnaast worden zij ook vaak ingezet voor andere politietaken (evenementen en ME-inzet). De wijkagenten binnen Rivierenland-West vormen hiermee de sluitpost en zijn de haarlemmerolie om de gaten in de noodhulproosters op te vullen. Hierdoor neemt hun zichtbaarheid in de wijk af en komen de wijkagenten onvoldoende toe aan hun wijkgerichte taken (o.a. signaleren van criminaliteit, opbouwen en onderhouden van contacten in de wijk, verkeersveiligheid, handhaving van de openbare orde, etc.). De wijkagenten kunnen hierdoor hun beoogde oog- en oor-functie in de wijk niet altijd waarmaken. Daarnaast kan de wijkagent de verlangde regierol bij problemen in de wijk in beperkte mate invullen. In de huidige situatie zijn er namelijk weinig collega's waarbij de wijkagent het werk kan uitzetten. Een voorbeeld hiervan is dat drugsgerelateerde zaken niet meer opgepakt worden door een drugsteam. Dit team is namelijk vanwege capaciteitsredenen ontbonden. Daarnaast is zichtbaar dat MMA-meldingen langdurig openstaan, omdat er binnen de opsporing geen tijd en ruimte is om deze op te pakken. Hoewel uit bovenstaande blijkt dat wijkagenten onvoldoende tijd krijgen om daadwerkelijk in of voor de eigen wijk te werken, lijkt dit slechts beperkte invloed te hebben

op het beeld dat de inwoners van de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe hebben van de politie. Uit de Veiligheidsmonitor¹³ blijkt dat bijna de helft (47,4%) (zeer) tevreden is over het functioneren van basisteam Rivierenland-West in het algemeen. Daarnaast geeft één op de drie inwoners (33,4%) aan (zeer) tevreden te zijn over het functioneren van de politie in de eigen buurt. Wat betreft de zichtbaarheid van de politie in de wijken, geeft ongeveer een kwart van de inwoners (23,5%) aan (zeer) tevreden te zijn met hoe zichtbaar de politie in de buurt is. Dit cijfer is het afgelopen jaar iets afgenomen en ligt in lijn met het dalende niveau in district Gelderland-Midden, eenheid Oost-Nederland en landelijk. Ondanks de beperkte tijd die de wijkagenten daadwerkelijk in hun wijken doorbrengen, lijkt dit dus niet direct te leiden tot een negatieve perceptie onder de inwoners. Het vertrouwen en tevredenheid blijft op een stabiel niveau in vergelijking met regionale en nationale gemiddelden.

Samenvattend komen wijkagenten onvoldoende toe aan de preventieve, handhavende en opsporende taken in de wijk. Hierdoor weten zij minder goed wat er speelt en dit gaat uiteindelijk ten koste van hun signalerende functie en informatiepositie. Dit resulteert in wijkagenten die ad hoc opereren waarbij een structurele aanpak om problemen in de wijk effectief aan te pakken ontbreekt.

Wij zijn minder in de wijk, omdat wij meer noodhulp moeten draaien. Dit gaat ten koste van onze signalerende functie. Structureel problemen aanpakken in de wijk lukt hierdoor niet. Het is allemaal adhoc en wij zijn eerder brandjes aan het blussen.

Wijkagent worstelt met complexe en snel veranderende karakter van de wijk

Het werk van de wijkagent wordt steeds omvangrijker doordat de aard, omvang en dynamiek van de problemen die zich voordoen in de wijken steeds complexer worden en voortdurend aan verandering onderhevig zijn. Niet alleen de digitale en fysieke leefwerelden raken in toenemende mate met elkaar verweven, ook de samenleving is diverser geworden. De afgelopen jaren zijn hierdoor steeds meer nieuwe problemen op het bord van de wijkagent terecht gekomen; zoals ondermijnende criminaliteit, digitalisering en spanningen tussen (etnische) bevolkingsgroepen¹⁴. Enkele concrete voorbeelden van wijkproblemen zijn: online oplichting en fraude, online bedreigingen, digitale oproepen tot openbare ordeverstoringen, gebruik van digitale middelen in verkeer en discriminerende en racistische uitingen op sociale media. Daarnaast brengt de toekomst van onze samenleving, de jeugd, steeds meer tijd online door (bijvoorbeeld Snapchat, TikTok en Telegram). De snelle ontwikkeling van verschillende vormen van digitale en ondermijnende criminaliteit zorgt ervoor dat de politie niet altijd over de benodigde expertise en (tijdelijke) capaciteit beschikt binnen de basisteams om deze criminaliteit effectief aan te pakken. Om de basisteams hierin beter te ondersteunen, is er een groeiende behoefte aan o.a. digitale expertise die specifiek gericht is op de wijk. Dit stelt de politie in staat om zowel lokale als grensoverschrijdende criminaliteit adequater aan te pakken. Om hierin te voorzien, is het Platform Web & Wijk opgericht¹⁵. Deze voorziening,

¹³ Akkermans, Derksen, Kennis, Kloosterman & Moons (2024) Veiligheidsmonitor 2023

¹⁴ Zie onder andere Terpstra & Evers(2019) Wijkagenten en veranderingen in hun dagelijks werk; en Terpstra, Salet, Duijnenveldt & Havinga (2021) Gebiedsgebonden politiewerk in ontwikkeling

¹⁵ Politie Eenheid Oost-Nederland (2024). Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie ONL

bestaande uit 55 fte, ondersteunt de basisteams, zodat wijkagenten zich kunnen concentreren op hun kerntaak: het politiewerk voor en met de inwoners van de wijk. Dit neemt echter niet weg dat wijkagenten zich moeten blijven ontwikkelen in lijn met de veranderende samenleving. De betekenis van nabijheid, herkenbaarheid en aanspreekbaarheid verandert, zeker in een tijd waarin digitale interactie steeds belangrijker wordt. Het politiewerk voor en met de wijkbewoners betekent dat wijkagenten zowel digitaal als fysiek in verbinding moeten staan met de mensen in hun wijk. Het Platform Web & Wijk biedt hierbij ondersteuning, maar ontslaat wijkagenten er niet van om mee te gaan in de maatschappelijke ontwikkelingen en zich ook digitaal verder te ontwikkelen.

Bij basisteam Rivierenland-West is er steeds meer aandacht voor digitale criminaliteit, maar er zijn duidelijk nog stappen te zetten. Op dit moment richt het politiewerk binnen het digitale domein zich vooral op communicatie via sociale media. Dit biedt slechts een beperkt inzicht in wat zich werkelijk in de digitale wereld afspeelt en wat relevant is voor de problemen in de wijk. Problemen onder de jeugd blijven vaak onzichtbaar, omdat deze problemen vaak in online afgeschermdes omgevingen plaatsvinden. Binnen deze digitale hangplekken vindt gedrag plaats dat soms ook strafbaar is. Denk hierbij aan problemen zoals online pesten, bedreiging, sexting en drugshandel. Hierdoor is het basisteam afhankelijk van wat burgers hierover melden. Echter is er onvoldoende tijd om structureel (digitaal) in verbinding te zijn met bewoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners binnen de wijk. Mooie initiatieven die het basisteam samen met ketenpartners ontwikkeld heeft, zijn de bewustwordingscampagnes; zoals de cyberweek. Op deze manier probeert het basisteam het bewustzijn en meldingsbereidheid van burgers te vergroten. Helaas blijft de opvolging van digitale zaken nog wel een uitdaging voor het basisteam, aangezien dit vraagt om een doorontwikkeling in kennis en vaardigheden die nodig is voor deze onderzoeken. Het basisteam maakt hierbij wel gebruik van de digitale hulplijn, die 24/7 bereikbaar is voor collega's. Echter is de afdeling opsporing van het basisteam te klein om deze ontwikkeling zonder hulp van het platform Web en Wijk in meer specialistisch researchewerk vorm te geven.

Daarnaast is het voor de aanpak van ondermijning belangrijk dat er goed zicht is in en op de wijk, zodat criminele speelvelden in kaart gebracht kunnen worden. Hoewel de wijkagent goed op de hoogte is van de individuele 'pappenheimers' in de buurt, ontbreekt het hen aan inzicht in de onderliggende criminele netwerken en de digitale structuren die deze netwerken mogelijk maken. Dit gebrek aan inzicht bemoeilijkt de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Ondanks deze uitdagingen proberen de wijkagenten er wel verbeteringen in aan te brengen. Tegenwoordig zitten de wijkagenten bij elkaar op één kamer, in plaats van verdeeld over twee ruimtes. Dit bevordert de samenwerking aanzienlijk: men helpt en steunt elkaar, en de grenzen van de wijken zoals die vroeger waren vervagen steeds meer. Hoewel deze samenwerking vooral nog sterk zichtbaar is in de fysieke wereld, biedt het een solide basis om ook in de digitale wereld verder te groeien.

Om effectief te kunnen blijven opereren in de veranderende context van de wijk, is het essentieel dat wijkagenten hun vaardigheden en kennis uitbreiden naar het digitale domein en beter gebruikmaken van technologie om zicht te krijgen op activiteiten die de veiligheid in de wijk beïnvloeden. Door de huidige roosterdruk ontbreekt echter de ruimte om medewerkers verder te ontwikkelen op dit gebied. De doorontwikkeling op zowel organisatie-, team- als individueel niveau schieten hierdoor tekort, waardoor het onmogelijk is om bij te blijven op thema's die essentieel zijn om een lokaal verankerde politie te blijven. Dit alles heeft directe gevolgen voor de taken en ambities van het basisteam met betrekking tot nabijheid in de wijken en preventief optreden. Hierdoor staat de verbinding met het steeds complexer wordende karakter van de wijk onder druk.

Gebrek aan projectmatige onderzoeken en te veel nadruk op traditionele criminaliteit

De opsporing is een van de drie hoofdtaken van de politie, naast handhaving en noodhulp. Het basisteam is hierbij primair verantwoordelijk voor het opnemen van aangiften (aan het bureau en op locatie), de casescreening, het afhandelen van heterdaad-aanhoudingen en het incidentgericht opsporen van de veel voorkomende criminaliteit (VVC)¹⁶. Voor de afhandeling van VVC-zaken is in elk team in ieder geval een senior medewerker opsporing aangesteld. Deze heeft als coördinerende taak de opsporingszaken voor het team te verdelen over de uitvoerende medewerkers.

Het beperkte aantal rechercheurs hindert projectmatig onderzoek in de opsporing

De huidige formatie voor opsporingsonderzoeken binnen het basisteam bestaat uit 5 fte, waarvan 1 fte senior tactische opsporing en 4 fte generalist tactische opsporing. Ook hier geldt weer de wet van de kleine getallen: de impact van ziekte, verlof en/of modaliteiten is enorm op zo'n klein team. Hierdoor bestaat momenteel de feitelijke bezetting uit 1 fte senior tactische opsporing en 1 fte generalist tactische opsporing. Dit is echter te weinig om effectief opsporingsonderzoeken te kunnen blijven draaien. Hierdoor is via een inleenconstructie nog 1 fte uit het toch al krappe GGP gehaald. De basisteamrecherche wordt op dit moment nog maar door drie collega's draaiende gehouden. Kijkend naar het BOSZ-dashboard zijn er in de periode tot en met juli 2024 787 aangiften binnengekomen. Dat zijn er gemiddeld 4 per dag. Het is bijna een onmogelijke opgave om de hoeveelheid aangiften met drie medewerkers te behandelen. Dit heeft tot gevolg dat aangiftes vaak niet worden gescreend op inhoud maar op de beschikbare capaciteit. Als gevolg komt het basisteam ook aan veel aangiften van burgers niet toe. Vanzelfsprekend is door de huidige omvang van de teamrecherche in de praktijk weinig ruimte te vinden voor de meer projectmatige opsporingsonderzoeken¹⁷. De beschikbare capaciteit wordt voornamelijk opgeslokt door de urgente zaken (heterdaadzaken als winkeldiefstal en eenvoudige aangiftedelicten als vermogenscriminaliteit, vernielingen en mishandelingen).

Het wordt nu allemaal te klein om een goede opsporing op poten te houden. Ik kan geen projectmatige onderzoeken draaien vanwege de capaciteit. Onderzoeken worden nu zoveel mogelijk weggedrukt en zo klein mogelijk gehouden.

Ondanks de beperkte omvang van de teamrecherche laten zij zich niet weerhouden om met grote bevoegenheid en passie hun werk uit te voeren. De teamrecherche zet zich onvermoeibaar in om, ook bij omvangrijkere zaken, tot een betekenisvolle afdoening voor de burger te komen. Op het eerste gezicht kleine onderzoeken kunnen zich in de praktijk namelijk ontwikkelen tot zeer omvangrijke zaken, die een intensief speurwerk in de diepte vereisen. Dit soort situaties maakt het spanningsveld binnen de teamrecherche pijnlijk zichtbaar. Helaas

¹⁶ Voorbeelden van dit soort delicten zijn onder andere: fietsendiefstal, winkeldiefstal, vernieling, eenvoudige mishandeling en belediging.

¹⁷ Met projectmatige opsporingsonderzoeken worden onderzoeken bedoeld die gestart worden op basis van veiligheidsproblemen. Hiermee bedoelen wij dus niet de complexere en meer probleemgerichte opsporingsonderzoeken die door de districtsrecherche opgepakt worden.

ervaren medewerkers van de teamrecherche vaak dat zij genoodzaakt zijn om ‘nee’ te verkopen aan burgers vanwege een gebrek aan capaciteit om alle aangiftes te behandelen. Het tekort aan capaciteit resulteert in onvoldoende mankracht om alle binnenkomende zaken op te pakken. Dit leidt tot frustratie bij zowel de slachtoffers als de opsporingsmedewerkers. Een schrijnend voorbeeld hiervan is een recente zaak waarbij een slachtoffer voor 3,5 ton was opgelicht, maar vanwege capaciteitsgebrek is deze zaak uiteindelijk afgeboekt. Indien er met pijn en moeite toch ruimte gevonden wordt voor een projectmatig opsporingsonderzoek, wordt deze veelal gemarginaliseerd en zo klein mogelijk gehouden. Dit gebrek aan diepgaand onderzoek naar meer complexe zaken beperkt de mogelijkheden om probleemgericht op te sporen. Hierdoor worden alleen de gevolgen in de wijk aangepakt in plaats van de oorzaken van problemen. Samenvattend wint de waan van de dag nog steeds, terwijl er meer ruimte nodig is voor het opsporen van de echt belangrijke zaken. Daders van aangifte-loze delicten worden nu pas het mikpunt van opsporing als ze ‘groot’ genoeg zijn voor de districtsrecherche.

” Uiteindelijk doe ik het voor de burger buiten. Doordat de capaciteit in de opsporing achteruit gaat moeten wij steeds vaker nee verkopen aan de burger. Dat is lastig... Wij krijgen teleurgestelde burgers aan de telefoon. Lastige is dat ik weet als we meer capaciteit hadden gehad dat wij de zaak dan wel hadden kunnen oppakken.

Voor het afhandelen van heterdaad-aanhoudingen werkt basisteam Rivierenland-West in een samenwerkingsverband met basisteams Arnhem-Noord, Arnhem-Zuid en Veluwe Vallei-Zuid. Dit samenwerkingsverband is ontstaan doordat het niet planbare karakter van de heterdaadzaken een enorme rooster- en werkdruk veroorzaakte op de kleinere basisteams. Ondanks dat er geen heterdaadzaken kunnen zijn, dient er wel dagelijks een rooster van 07.00-22.00 uur geborgd te worden. De afspraak met ketenpartners binnen ZSM is dat op deze vaste tijden een aanspreekpunt beschikbaar is. Vooral in de kleinere basisteams zorgt dit voor een hoge roosterdruk en vermindering van werkplezier. De inzet op heterdaadafhandeling gaat daarnaast steeds vaker ten koste van het werken in de wijkcontext en de projectmatige onderzoeken. De samenwerking binnen de heterdaadafhandeling heeft niet het beoogde effect gehad. Uit bovenstaande paragraaf blijkt dat door de huidige formatie het basisteam nog steeds niet in staat is om projectmatige opsporingsonderzoeken op te pakken.

Het BOSZ¹⁸-dashboard geeft inzicht in kwaliteit, capaciteit en selectiviteit van de opsporing. Kijkend naar dit dashboard is te zien dat er verschillen zijn in aangiftedruk per medewerker en in het aantal zaken dat afgerond wordt waarbij een verdachte is aangemerkt. Ondanks dat de aangiftedruk in grotere basisteams hoger is, zijn de resultaten binnen de opsporing bij alle basisteams ongeveer hetzelfde. Dankzij hun omvang zijn grotere basisteams in staat om de grotere hoeveelheid aangiften te verwerken. Nu de kleinere basisteams gaan krimpen, zal de aangiftedruk per medewerker toenemen. Als de huidige inrichting behouden blijft, zullen de resultaten niet verbeteren. De verwachting is zelfs dat deze zullen verslechteren. In het

¹⁸ In het registratiesysteem BOSZ (Betere Opsporing door Sturen op Zaken) registreren politie en OM alle stappen in de behandeling van opsporingsdossiers.

afgelopen half jaar¹⁹ zijn er binnen basisteam Rivierenland-West 1.119 aangiften binnengekomen. Van al deze aangiften komen 537 (48%) door de screening, waarvan vervolgens 29% vroegtijdig wordt beëindigd op basis van het selectiviteitskader²⁰. Uiteindelijk worden 381 aangiften in behandeling genomen; waarvan 274 aangiften worden afgerond met een verdachte. Dat betekent dat 24,5% van de totaal binnengekomen aangiften in Rivierenland-West wordt afgerond met een verdachte. In vergelijking met andere basisteams in district Gelderland-Midden en Oost-Nederland ligt het aantal zaken afgerond met verdachte lager (resp. 25,5% en 25,8%). Deze cijfers laten ten opzichte van heel Oost-Nederland een verschil van 1,3 procentpunten zien. Dit betekent dat er binnen basisteam Rivierenland-West 5% minder productie is ten opzichte van Oost-Nederland.

Samenvattend laten bovenstaande paragrafen zien dat er sprake is van heterdaad-, incident- en aangiftegestuurde opsporing en dat er weinig ruimte is voor probleem- en gebiedsgericht opsporingswerk met een zaaksplan. Urgente opsporingszaken gaan nog te vaak voor belangrijke opsporingszaken. De heterdaad winkeldiefstal wint het nog te vaak van de bankhelpdeskfraude met grote financiële en emotionele schade.

Nieuwe criminaliteitsvormen stellen rechercheurs voor een uitdaging

De wereld wordt steeds complexer en ons dagelijks leven is enorm gedigitaliseerd en verweven met de fysieke wereld. Deze ontwikkeling biedt allerlei nieuwe mogelijkheden voor het plegen van criminaliteit. Het gaat in het bijzonder om de sterke toename van de gedigitaliseerde criminaliteit en de ondermijnende gevolgen van de georganiseerde criminaliteit op lokaal niveau. Deze criminaliteitsvormen vragen om meer specialistische kennis en vaardigheden. Het beroep dat op de researchcapaciteit in de basisteams wordt gedaan is hierdoor veranderd en het specialisme is lastig te realiseren. De aard, omvang en dynamiek van deze criminaliteitsvormen is enorm en stelt rechercheurs voor een uitdaging. Deze uitdaging begint al bij het proces van beoordelen en selecteren. Over het algemeen is dit proces nog steeds gericht op de aanpak van traditionele vormen van criminaliteit. Belangrijke zaken als ondermijning en gedigitaliseerde criminaliteit worden vaak uitgescreend als gevolg van onvoldoende kennis of vanwege de hoeveelheid politiecapaciteit die het kost. Ook voor “haalzaken” (wanneer een wijkprobleem wordt vertaald naar een project) is te weinig capaciteit. Dit zijn vaak tijdrovende onderzoeken, waardoor er vaak gekozen wordt om de hoge stapel aan plankzaken weg te werken. Echter is basisteam Rivierenland-West het enige basisteam binnen het district die niet kan voldoen om tenminste 75% van de zaken binnen de vastgestelde termijn van 90 dagen af te ronden. Dit lukt het basisteam maar in 63% van de gevallen.

De nieuwe vormen van criminaliteit vragen naast voldoende capaciteit ook steeds meer om specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Iets waar het op basisteam Rivierenland-West beide aan ontbreekt. Door de beperkte omvang van de teamresearche en de hoge werkdruk komen rechercheurs niet toe aan het volgen van relevante opleidingen en cursussen. Rechercheurs kunnen zich niet ontwikkelen en doen dus ook niet de juiste

¹⁹ Peildatum 1 januari 2024 t/m 30 juni 2024

²⁰ Conform het selectiviteitskader kan een zaak vroegtijdig beëindigd worden om één van de volgende redenen: geen kansrijk vervolgbare zaak, niet strafrechtelijke interventie effectiever en vanwege (kwalitatieve en kwantitatieve) capaciteitsoverwegingen.

vakinhoudelijke kennis en vaardigheden op voor hun werkzaamheden. Daardoor is het (digitale) vakmanschap en de oriëntatie op het veranderende researchewerk niet zo actueel als gewenst. Kennis over de opsporing van digitale criminaliteit is bijvoorbeeld maar in beperkte mate aanwezig op het team. Kijkend naar het criminele speelveld van ondermijning, beperkt het beeld zich enkel tot zichtbare individuen in plaats van het bredere netwerk waarin zij opereren. Dit betekent dat de schaarse researchecapaciteit zich vaak richt op de losse individuen die in beeld zijn, zonder dat er voldoende aandacht is voor de onderliggende structuren en netwerken. Ook dit probleem is te herleiden naar de omvang van het basisteam. Er zijn onvoldoende medewerkers om een diepgaand onderzoek te doen naar de bredere criminele netwerken.

Samenvattend staat de opsporingsafdeling van elk basisteam al voor een complexe reeks uitdagingen. Een daarbij komend capaciteitstekort, maakt het haast onmogelijk om de benodigde zaken uit te voeren, burgers en slachtoffers zo goed mogelijk te helpen en de benodigde kennis en kunde op te doen om nieuwe vormen van criminaliteit aan te pakken.

Conclusie

In dit rapport is verslag gedaan van problemen en uitdagingen die zich aandienen binnen basisteam Rivierenland-West. Hoewel er binnen het basisteam ook mooie ontwikkelingen zichtbaar zijn, vormt de omvang van het basisteam richting de toekomst een beperkende factor om een maatschappelijk verankerde politie te blijven. De bevindingen in dit rapport leiden tot de volgende conclusie:

- De huidige politiesterkte voor dit basisteam is kwetsbaar: het lukt met moeite om de noodhulpdiensten in het basisteam te bemensen. Dit zal uiteindelijk resulteren in een oplopend ziekteverzuim en vertrek van talentvolle medewerkers. De impact van ziekte, verlof, nachtdienstontheffing en modaliteiten veroorzaakt roosterdruk en leiden tot een sterke focus op het waarborgen van de noodhulptaak. Dit gaat uiteindelijk ten koste van de handhavingstaken, opsporingstaken en ambities die het basisteam heeft op o.a. aanpak van ondermijning, digitalisering, personen met verward gedrag en verkeersveiligheid. Daarnaast wordt de druk op sommige medewerkers zo groot dat dit ten koste gaat van hun welzijn en welbevinden in het team.
- Wijkagenten besteden maar 68 procent van hun tijd aan het werken in of voor de wijk (i.p.v. de streefnorm van 80 procent). Hierdoor staan wijkagenten onvoldoende fysiek als digitaal in verbinding met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Enerzijds komt dit door de roosterdruk binnen de incidentafhandeling die door de huidige formatie wordt veroorzaakt. Anderzijds ontbreekt het aan de juiste kennis en vaardigheden om de complexer wordende wijkproblemen het hoofd te bieden. Wijkagenten komen hierdoor onvoldoende toe aan de preventieve, handhavende en opsporende taken in de wijk. De maatschappelijke verankering van het basisteam in de wijken komt daarmee onder druk te staan.
- De basisteamrecherche bestaat momenteel uit 2 fte (feitelijke bezetting). Door deze omvang is de opsporing niet in staat om projectmatige opsporingsonderzoeken te draaien en de benodigde kennis en vaardigheden op te doen om nieuwe vormen van criminaliteit aan te pakken. Het tekort aan capaciteit resulteert in onvoldoende mankracht om alle binnenkomende zaken vanuit inwoners van gemeenten Lingewaard en Overbetuwe op te pakken. Daarnaast ligt de focus vooral bij de urgente zaken (heterdaadzaken als winkeldiefstal en eenvoudige aangifte delicten) in plaats van de belangrijke zaken (als ondermijning en gedigitaliseerde criminaliteit).
- De omvang van het basisteam roept ook vragen op over specialisatie binnen het basisteam en de grenzen daarvan. Door de huidige omvang is specialisatie niet op een efficiënte en economisch verantwoorde wijze te organiseren. Vanwege de rooster- en werkdruk hebben medewerkers onvoldoende tijd om relevante opleidingen en cursussen te volgen. Hierdoor kunnen zij zich niet ontwikkelen en verwerven zij ook niet de juiste vakinhoudelijke kennis en vaardigheden voor hun werk. Het basisteam beschikt momenteel niet over de relevante specialistische en vakinhoudelijke kennis en vaardigheden²¹ die nodig zijn voor de huidige maatschappelijke opgaven.

²¹ Bij de vorming van de Nationale Politie was het uitgangspunt dat gewerkt zou worden vanuit generalisme. We zien in de huidige maatschappij dat we het met het uitgangspunt van generalisme niet meer gaan redden. We zullen echt meer moeten specialiseren om in staat zijn te innoveren en onze werkwijze continu aan te passen aan de veranderende maatschappelijke opgaven

